

gemeente Tynaarlo

Najaarsbrief 2019

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk Zaaknummer:	Bijlage[n]
Behandeld door C. Zijlstra	Doorkiesnummer 0592 - 26 66 62	Vries 09-10-2019	

Onderwerp: Najaarsbrief 2019

Geachte raadsleden,

Hierbij presenteren we u de najaarsbrief 2019 als onderdeel van de voortgangsinformatie in de planning & control cyclus. In deze brief beschrijven wij de afwijkingen van de begroting 2019. Dit met het doel uw raad te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de diverse hoofdstukken en beleidsterreinen.

Beeld van de najaarsbrief

In deze najaarsbrief passen we de begroting 2019 aan met een bedrag van € 3.293.000 negatief. We noemen de drie grootste afwijkingen. Binnen het sociaal domein is een verwacht tekort opgenomen van € 1,9 miljoen. Daarnaast wordt een voorziening ad € 2,9 miljoen voor een mogelijke afwaardering van de PBH gronden getroffen. Dit wordt gecompenseerd door een incidentele opbrengst van € 1,2 miljoen in verband met de verkoop van diverse gronden en panden.

Proces

Deze najaarsbrief is de tweede bijstelling op de begroting van het lopende boekjaar 2019. De eerste bijstelling betrof de voorjaarsbrief 2019. In deze najaarsbrief worden de lopende begroting en de planning van het jaar 2019 gemonitord en waar nodig doen we voorstellen voor het bijstellen van de begroting 2019. Eventuele meerjarige effecten die uit deze najaarsbrief volgen, nemen we mee in de begroting 2020 en de meerjarenraming 2021 – 2023.

Ook dit jaar hebben we kritisch gekeken naar de mee te nemen gelden. We hanteren het beleid dat het geld in principe terugvloeit naar de algemene reserve, tenzij er een goed en duidelijk verhaal aan gekoppeld is. Ook dit jaar zijn er posten over om mee te nemen, elk met hun eigen verhaal.

Voortgang en ontwikkelingen per hoofdstuk

De begroting 2019 bestaat uit negen hoofdstukken. "Bestuur en ondersteuning", "Veiligheid, Verkeer,

---

<i>Postadres</i>	<i>Bezoekadres</i>	<i>Website</i>	<i>Bankrelaties</i>
Postbus 5, 9480 AA Vries	Kornoeljeplein 1, Vries	www.tynaarlo.nl	IBAN: NL02BNGH0285079050 IBAN: NL05BNGH0285079093 (belastingen en leges)
<i>Telefoonnummer</i>	<i>Faxnummer</i>	<i>E-mail</i>	BIC: BNGHNL2G
[0592] 26 66 62	[085] 20 84 923	info@tynaarlo.nl	

vervoer en waterstaat”, “Economie”, “Onderwijs”, “Sport, cultuur en recreatie”, “Sociaal domein”, “Volksgezondheid en milieu” en “Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing”. Indien de voortgang van de doelen en acties uit de begroting verloopt volgens planning, maken wij hier in deze najaarsbrief geen melding van. Wij melden alleen afwijkingen en bijzonderheden. Dit heeft geresulteerd in een compacte najaarsbrief.

Totaaloverzicht aanpassingen

In de tabel hierna is een samenvatting opgenomen van de voorstellen tot financiële bijstellingen die in deze najaarsbrief worden gedaan. Een toelichting per hoofdstuk is in het vervolg van de brief opgenomen. In bijlage 1 staat een gedetailleerd overzicht van de aanpassingen in de exploitatie zoals die in deze najaarsbrief worden voorgesteld.

Overzicht aanpassingen op hoofdstukniveau

Hoofdstuk	Lasten of Baten	2019	2020	2021	2022
<i>Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning</i>	<i>Lasten</i>	-727.000	-90.000	-48.000	-48.000
	<i>Baten</i>	810.000	48.000	48.000	48.000
<i>Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer en waterstaat</i>	<i>Lasten</i>	172.000	72.000	72.000	72.000
	<i>Baten</i>	40.000	1.000	1.000	1.000
<i>Hoofdstuk 3 Economie</i>	<i>Lasten</i>	105.000			
	<i>Baten</i>	-17.000			
<i>Hoofdstuk 4 Onderwijs</i>	<i>Lasten</i>	16.000			
	<i>Baten</i>				
<i>Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie</i>	<i>Lasten</i>	84.000	-3.000	-3.000	-3.000
	<i>Baten</i>	23.000			
<i>Hoofdstuk 6 Sociaal domein</i>	<i>Lasten</i>	-975.000	42.000		
	<i>Baten</i>	-283.000			
<i>Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu</i>	<i>Lasten</i>	20.000			
	<i>Baten</i>	-35.000			
<i>Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>	<i>Lasten</i>	-2.519.000			
	<i>Baten</i>	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Totale afwijking		-3.293.000	63.000	63.000	63.000

+ is voordeel, - is nadeel, afgerond op 1.000 euro

Toelichting aanpassing exploitatie

Voor het verhogen van de inzichtelijkheid en het vergroten van de leesbaarheid lichten we alleen financiële afwijkingen op taakveldniveau groter dan € 25.000 toe. Om diezelfde reden geven we ook geen tekstuele toelichting op de volgende typen financiële wijzigingen:

- Budgettair neutrale wijzigingen als gevolg van een ontvangen subsidie met daartegenover een hiermee verplicht samenhangende uitgave;
- Budgettair neutrale verschuivingen tussen hoofdstukken;
- Budgettair neutrale technische wijzigingen.

Alle aanpassingen per taakveld zijn opgenomen in de tabel in bijlage 1.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders

Mr. J. Th. van Nieukerken
Gemeentesecretaris

Drs. M.J.F.J. Thijsen
Burgemeester

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning	7
Hoofdstuk 1 Veiligheid	9
Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer en waterstaat	10
Hoofdstuk 3 Economie	12
Hoofdstuk 4 Onderwijs	14
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie	16
Hoofdstuk 6 Sociaal domein	18
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu	21
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	22
Kredieten	25
Mee te nemen gelden 2019 - 2020	31
Aanpassing in reserves en voorzieningen	39
Voorstellen voor besluitvorming	41
Bijlage 1: Bijstelling begroting 2019	43
Bijlage 2: Monitor Sociaal Domein	47

Hoofdstuk 0 || Bestuur en ondersteuning

Wegwijs in een dynamische omgeving en duurzaam en degelijk financieel beleid

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Digitale dienstverlening

Dat de inwoner steeds beter de digitale dienstverlening weet te vinden blijkt onder andere uit de selfservice award van Pink Roccade. Het percentage verhuizingen dat zonder tussenkomst van de ambtenaar wordt verwerkt staat op 67%. In de totale ranglijst die wordt bijgehouden door Pink Roccade scoort de gemeente Tynaarlo plek 4 op dit onderdeel.

Herijken dienstverlening

In de begroting 2019 is opgenomen dat we dit jaar het dienstverleningsconcept gaan herijken. Deze herijking staat voor het laatste kwartaal 2019 gepland.

Verkiezingen

We kijken met een goed gevoel terug op de drie verkiezingen. Het heeft veel inzet gevraagd, maar het resultaat is dat alles goed is verlopen. Twee zaken willen we hier apart nog benoemen:

- We hebben ervaring opgedaan met het centraal tellen. Bij de volgende verkiezingen in 2021 is dit verplicht. Het doel hiervan is om het telproces betrouwbaarder en transparanter te maken.
- Wat bij de afgelopen verkiezingen is geïntroduceerd is de stembureau app. Deze app is een slimme oplossing voor zowel de ambtenaren die de verkiezingen coördineren, als de medewerkers van de diverse stembureaus. De app wordt gebruikt vanaf het moment dat de voorzitter het stembureau opent. Via zijn mobiele telefoon ontvangt hij een code om in te loggen. Vervolgens meldt hij de overige leden aan. Tijdens het stemmen scannen medewerkers de stempassen. Hierdoor kunnen we precies bijhouden hoeveel stembiljetten er in gebruik zijn en hoeveel er nog aanwezig zijn. Daarnaast vertelt de app ons of de stempas voorkomt in het ROS (Register Ongeldige Stempassen). Dat kan bijvoorbeeld als iemand een vervangende stempas heeft aangevraagd.

Actualisatie exploitatie 2019

Opbrengsten verhuur/pachtinkomsten

In 2019 zijn diverse nieuwe verhuur-/pachtovereenkomsten afgesloten. Met terugwerkende kracht wordt hiervoor inkomsten ontvangen, wat voor 2019 leidt tot een incidenteel voordeel van, in totaal, € 65.000. Voor 2020 e.v. wordt een structureel voordeel meegenomen van € 32.000.

Opbrengst verkoop panden/grondstukken

In de afgelopen periode zijn een aantal panden en grondstukken verkocht. Dit betreft onder andere de verkoop van Paterswolde Noord, de school De Groeve en verschillende stukken 'snippergroen'. Gezamenlijk leidt dit tot een incidenteel voordeel van bijna € 1,2 miljoen.

Opbrengst documenten burgerzaken

De gemeente verstrekt minder paspoorten en rijbewijzen dan voorzien in 2019. Zowel de inkomsten als de lasten voor deze producten zijn bijgesteld. Dit betekent een incidenteel nadeel aan de batenkant van € 60.000 en een incidenteel voordeel aan de lastenkant van € 20.000.

Bijdrage GGU

GGU is de afkorting voor 'Gezamenlijk Gemeentelijke Uitvoering' en houdt in dat gemeenten op landelijk niveau samenwerken om de kwaliteit en toegankelijk van de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren. Hiertoe is in 2018 door de VNG een fonds gevormd. Vanuit de algemene uitkering wordt een deel van de kosten vergoed. Dit is echter onvoldoende om de jaarlijkse bijdrage te voldoen. Daarom wordt nu voorgesteld het budget structureel op te hogen om daarmee voldoende middelen beschikbaar te hebben. Dit heeft een structureel negatief effect aan de lastenkant van € 41.000.

Vrijval rentelasten

In verband met een rentevoordeel op een nieuwe langlopende lening kan een deel van het budget vrijvallen. Dit leidt tot een incidenteel voordeel aan de lastenkant van € 50.000.

Voorziening wachtgelden wethouders

Bij de doorrekening van de voorziening wachtgelden voor wethouders is gebleken dat een deel van de voorziening kan vrijvallen in verband met het vervallen van een deel van de wachtgeldverplichtingen. Dit levert een incidenteel voordeel van € 81.000 op aan de lastenkant.

Septembercirculaire 2019

De septembercirculaire geeft op totaalniveau een negatieve bijstelling van € 234.000 aan de batenkant (exclusief het BTW compensatiefonds). Deze bijstelling bestaat op hoofdlijnen uit de volgende onderdelen:

Wijzigingen uitkeringsfactor/-basis	- € 273.000
Taakmutaties	€ 16.000
WOZ-waarde mutaties	€ 20.000
Decentralisatie uitkeringen	€ 15.000
Integratie uitkeringen	- € 12.000

De meest opvallende mutaties in de algemene uitkering zijn:

1. Een negatieve ontwikkeling van het accres (- € 340.000).
2. Een positieve bijstelling door hoeveelheidsverschillen en ontwikkelingen van de uitkeringsbasis (+ € 96.000)

Voor de mutaties van de algemene uitkering die bestemd zijn voor het sociaal domein geldt dat deze ook als last worden opgenomen in de begroting in verband met het uitgangspunt van een budgettair neutrale begroting voor het sociaal domein. Per saldo gaat dit om een bedrag van € 4.000.

BTW compensatiefonds

Jaarlijks wordt de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds toegevoegd aan de algemene uitkering. In de begroting 2019 is rekening gehouden met een ruimte onder het plafond van € 370.000. In de septembercirculaire 2019 is gebleken dat de inschatting van de ruimte over 2019 € 142.000 is. Dit verschil wordt nu verrekend. Per saldo geeft dit een negatief effect aan de batenkant van € 228.000.

Hoofdstuk 1 || Veiligheid

Veiligheid maak je samen

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Ondermijning

Het ondermijningsbeeld van Noord-Drenthe (gemeenten Tynaarlo, Noordenveld en Aa en Hunze) is gereed. Deze is behandeld in de driehoek gemeente, openbaar ministerie en politie. Het onderzoek dat is uitgevoerd naar ondermijning en de meldingsbereidheid van inwoners van de gemeente Tynaarlo is ook afgerond. Momenteel wordt hard gewerkt aan de vertaling naar uitvoering van het ondermijningsbeeld. Ook wordt dit jaar nog een informatieavond door het RIEC en de politie georganiseerd voor de gemeenteraad over ondermijning. In overleg met het RIEC wordt nog een ondermijningsbeeld opgesteld van Groningen Airport Eelde.

Tactisch VeiligheidsOverleg (TVO)

Het TVO zorgt voor goede informatie-uitwisseling en samenwerking tussen betrokken partijen. Met name de verbinding tussen zorg en veiligheid is erg effectief. Het TVO draait inmiddels driekwart jaar en blijkt erg goed en effectief te werken. De samenwerking tussen veiligheid en zorg is sterk verbeterd. Het TVO maakt momenteel een verdiepingsslag. In het TVO wordt ook gewerkt met de PGA-aanpak (Persoons Gebonden Aanpak). De gemeente Tynaarlo kent inmiddels 7 personen die met deze aanpak in het TVO worden behandeld. De aanpak behelst enerzijds beëindigen van overlast-gevend en crimineel gedrag. Anderzijds wordt ook zorg aangeboden.

Actualisatie exploitatie 2019

Geen aanpassingen

Hoofdstuk 2 || Verkeer en vervoer en waterstaat

Een goed vervoersnetwerk voor een leefbare gemeente

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Haltevoorziening Visio De Brink

De werkzaamheden zijn gestart van dit gezamenlijke project. De realisatie vindt plaats voor het einde van 2019.

Beheerplan Openbare Ruimte (BOR)

Wij zijn gestart met het actualiseren van een beheerplan voor de openbare ruimte. Dit hangt samen met de in de begroting 2019 opgenomen actie dat we de BOR-systematiek evalueren en updaten. De gemeenteraad wordt meegenomen in het proces voor het actualiseren van het beheerplan en wordt hierover in de tweede helft van 2019 per brief geïnformeerd. De afronding van de eerste fase beheerplannen zien we in de zomer 2020.

Voor alle werkzaamheden (stikstof uitstotende activiteiten) in het kader van het beheer van de openbare ruimte, die nog in 2019 uitgevoerd moeten worden, geldt dat het niet meer mogen toepassen van het "Programma Aanpak Stikstof (PAS)", "voor toestemming vooraf" voor vertraging kan zorgen.

Onderhoud en investeringen in bruggen (kunstwerken)

Gestart is met de voorbereidingen voor het vervangen van zes houten bruggen in Zeegse en Eelde. Ook wordt het beton en de bewapening van zes bruggen gedeeltelijk hersteld, waardoor deze bruggen weer een tijd mee kunnen. Verder wordt het brugdek van de brug in de Zeegsersteeg tussen Zeegse en Schipborg vernieuwd. Deze brug is in gezamenlijk eigendom met onze buurgemeente Aa en Hunze.

Onlangs zijn we gestart met het opstellen van een beheer- en onderhoudsplan voor onze bruggen en sluis. Eind 2019 of begin 2020 vindt een constructieve inspectie plaats van de bruggen met onvoldoende rekenkundige draagkracht. Wanneer hier maatregelen uit moeten volgen, worden kredieten aangevraagd. Het budget voor het dekken van de kapitaallasten van deze kredieten is door de gemeenteraad reeds beschikbaar gesteld, door de besluitvorming eind 2015. Het budget is beschikbaar gesteld naar aanleiding van de constatering van structurele schade en aangepaste normen ten aanzien van de draagkracht van bruggen en andere kunstwerken.

De komende jaren blijven wij onze kunstwerken nauwlettend monitoren. Dit doen we om de levensduur van met name onze oudere betonnen bruggen zo lang mogelijk te rekken en de onderhoudskosten zo laag mogelijk te houden. Op deze wijze beperken wij de hinder voor de gebruikers.

TOP (Tijdelijke Opslag Plaats)

In 2019 zijn voor het breken van puin en zeven van grond, meer kosten gemaakt dan voorzien. Deze kosten worden normaal gesproken bekostigd uit opbrengsten van transport van grond en puin. Echter zijn er nu nog weinig projecten in uitvoer (start half september), waardoor de inkomsten achterlopen ten opzichte van de uitgaven. Daar staat tegenover dat de voorraad wel groot is, echter nog niet "verkocht".

Op de TOP locatie is ook het PFAS-besluit (poly- en perfluoralkylstoffen) van toepassing.

Dit betekent dat de nu gekeurde grond nogmaals onderzocht moet worden op PFAS. Dit geeft voor de TOP wel onzekerheid, omdat er voor deze stoffen nog geen waarden zijn vastgesteld. Met andere woorden, indien PFAS aangetroffen wordt, kan er niets met de grond gedaan worden. De kosten voor de extra onderzoeken bedragen circa 600 euro per partij. Op dit moment gaat het om drie partijen die herkeurd moeten worden. Volgend jaar zal dit ook spelen, vermoedelijk gaat het dan weer om circa drie partijen.

Bodemkwaliteitskaarten

De bodemkwaliteitskaarten van Tynaarlo zijn voor de zomervakantie ge-update, echter zonder PFAS. Nu moeten de bodemkwaliteitskaarten opnieuw ge-update worden op PFAS. De extra kosten voor dit onderzoek wordt door de provincie Drenthe betaald, maar voor de wegbermen in Tynaarlo zal het onderzoek door de gemeente betaald moeten worden. Op dit moment is nog onduidelijk om hoeveel analyses dit gaat en is er nog geen raming gemaakt.

FWK plan

Het fietspaden, wegen en knelpunten plan is klaar en aangeboden aan de raad. In de begroting 2020 zijn de Hoofdweg Eelde en de Hunebedstraat als prioriteit opgenomen.

Actualisatie exploitatie 2019

Onderhoud wegen

Met Waterschap Noorderzijlvest is een schikking getroffen over de afdracht van waterschapsbelasting. De gemeente Tynaarlo heeft onverschuldigd betaalde belasting teruggekregen. Een incidenteel voordeel aan de lastenkant van € 38.000.

Gronddepot Tynaarlo

De kosten van het breken en zeven van puin op het gronddepot locatie Tynaarlo zijn hoger dan voorzien. Het is vooraf lastig in te schatten hoeveel puin aangeleverd wordt vanuit projecten. Op basis van het huidige beeld verwachten we een incidenteel nadeel aan de lastenkant van € 31.000.

Gedragbeïnvloeding, oplossen lokale knelpunten

In de begroting is structureel een budget opgenomen voor het oplossen van verkeersknelpunten. Echter, op het moment dat verkeersknelpunten worden aangepakt moeten deze investeringen geactiveerd worden. Dit leidt tot kapitaallasten in de begroting. Voor de dekking van deze kapitaallasten worden aan uw raad aparte voorstellen gedaan. Om deze reden wordt voorgesteld dit budget nu structureel vrij te laten vallen, dit leidt tot een structureel voordeel aan de lastenkant van € 38.000.

Bruggen

Voor de kosten van het onderhoud en de kapitaallasten van investeringen in bruggen is in 2015 extra budget beschikbaar gesteld. De kredieten, die voor de werkzaamheden beschikbaar zijn gesteld, zijn nog niet aangevraagd. Dit betekent dat het budget voor een deel van de kapitaallasten incidenteel vrij kan vallen. Een incidenteel voordeel aan de lastenkant van € 75.000. Dit voordeel wordt, conform de uitgangspunten, rechtstreeks aan de ARG1 toegevoegd.

Hoofdstuk 3 || Economie

Inzetten op lokale en regionale economie

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Economisch beleid en dienstverlening aan ondernemers

De bedrijvencontactfunctionaris gaat een aantal netwerkbijeenkomsten organiseren met aansprekende thema's. Wij verwachten in dit najaar nog een aantal bijeenkomsten te organiseren. Het biedt ons nog meer de mogelijkheid om in contact te blijven met ondernemers. Wij richten ons ook op die ondernemers die niet aan een ondernemersvereniging verbonden zijn. En we zetten in op het contact met ZZP'ers. Daarnaast vinden bezoeken van het college en van de portefeuillehouders plaats. Ook willen we zorgen voor goede informatievoorziening aan de ondernemers. Het komende jaar werken we zoals gezegd aan een uitvoeringsplan om alle geluiden die we horen te bundelen.

Bedrijvenregeling Drenthe

De provincie heeft € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor een bedrijvenregeling gericht op het stimuleren van vestiging, groei en innovatie van bedrijven in Drenthe. Dit onder voorwaarde van gemeentelijke cofinanciering met eenzelfde bedrag. Door uw raad is hiervoor een bedrag van € 200.000 beschikbaar gesteld. Hierdoor ontstaat een subsidiepot van € 400.000, die benut kan worden voor de eigen ondernemers, maar ook voor nieuw-vestigingen op het voorterrein GAE en op Businesspark Ter Borch. De regeling loopt tot eind 2019, maar er is nog niet heel veel gebruik van gemaakt.

Ook voor veel andere gemeenten geldt dat er geld in de bedrijvenregeling beschikbaar blijft. We zijn actief met de provincie in gesprek om de regeling te vereenvoudigen zodat de ondernemers er wel gebruik van kunnen maken. Wij stellen voor de gelden die bij de provincie in beheer zijn ook voor komend jaar in te zetten. Het bedrag dat voor Tynaarlo nog beschikbaar is in 2020 is daarmee € 320.000.

Mooie en actieve kernen

In iedere kern zoeken we naar kansen en wensen om het dorp aantrekkelijker te maken met het extra geld vanuit de motie bruisende kernen. Voor Vries en Eelde-Paterswolde verwachten we de komende maanden tot keuzes te komen, waarna een besluit kan worden genomen over de uitvoering. Er is vanuit de dorpen draagvlak voor de plannen, die ook vanuit ondernemers of inwoners zijn voorgedragen.

Breedband

In onze gemeente zijn twee particuliere initiatieven actief. Op 26 februari 2019 heeft de gemeenteraad een besluit genomen om geld beschikbaar te stellen voor een eenmalige subsidie aan Glasvezel Buitenaf/RE-NET voor de aanleg van glasvezel in witte gebieden. Van Coöperatie Glasvezel Noord hebben we een subsidieaanvraag gekregen voor de witte adressen en een aanvraag voor een lening voor investeringen in het glasvezelnetwerk in grijze gebieden. Wij hebben aangegeven dat wij eerst een marktconsultatie afwachten, voordat wij met een voorstel naar de gemeenteraad komen. We maken grote stappen om breedband voor iedereen in de gemeente mogelijk te maken. Daar zijn we blij mee en trots op.

Regiomarketing en toeristische informatievoorziening: Kop van Drenthe en Hondsrug

De toeristische marketing van Drenthe heeft de afgelopen twee jaar steeds meer vorm en inhoud gekregen. Marketing Drenthe richt zich niet langer op het vermarkten van Wonen, Werken en Recreëren in Drenthe, maar uitsluitend op het vermarkten van het toeristisch product Drenthe in binnen- en buitenland. Het marketingprofiel van Drenthe is 'Drenthe als oerprovincie'. Samen met Marketing Drenthe en ondernemers in de vrijetijdseconomie werken wij aan een verbetering van de 'Customer journey'. We zorgen ervoor dat de klantreis klopt van start (het oriënteren en boeken) tot aan het vertrek. Marketing Drenthe haalt de toerist naar Drenthe, de regio's zorgen voor een optimale informatievoorziening en de ondernemer zorgt ervoor dat de ervaring klopt met de verwachting.

Het is de rol van de gemeente om samen met de regio ervoor te zorgen dat de regionale informatievoorziening op peil is. Wij werken samen in de regio Hondsrug en de regio Kop van Drenthe. In beide regio's hebben wij gewerkt aan het merkprofiel (merkhuis) van die regio – passend bij het merk Oerdrenthe. In de kop van Drenthe krijgt dit regionale merkhuis een vervolg door het maken van een merkactivatieplan. Naast lokale activiteiten en ondernemerscontact zetten wij in op de regionale samenwerking.

In het najaar verwachten we met een voorstel te komen om de lokale marketing van de Toeristen Informatiepunten (TIP's) vorm te geven ten opzichte van de regionale marketing.

Uitgelichte evenementen en lokale activiteiten

- 2^e editie Amherst Festival
- Start verbinden MTB-routes door onthulling MTB-paneel op de Brink in Zuidlaren
- Bijeenkomst ondernemers Kop van Drenthe over merkhuis regio en presentatie nieuwe gezamenlijke website onder Drenthe.nl
- 4 mijl oefenwedstrijd Lentis terrein op 1 september j.l.
- Wandelevenement Hunzeloop op 21 september Zuidlaardermeer/ Tusschenwater
- Eind oktober: opening Natuur- en recreatieboerderij Noordsche Veld op de grens met Noordenveld.

Bedrijventerreinen

Alle kavels op Vriezerbrug zijn verkocht met uitzondering van de zichtlocatie van ca. 1 ha. Wij willen goede vestigingsmogelijkheden bieden voor lokale bedrijven. Daarom zullen we een nadere afweging maken over het al dan niet (deels) ontwikkelen van deze locatie. Dit nemen wij mee in het kader van de Omgevingsvisie. Daarnaast kennen wij in onze gemeente een tweetal (boven) regionale bedrijvenlocaties, te weten GAE en Businesspark Ter Borch. Deze laatste locatie is sinds 2018 in uitgifte gebracht. Er is serieuze belangstelling voor een kavel op het bedrijventerrein en op de woonwerkstrip. De verkoop van kavels is wel afhankelijk van duidelijkheid omtrent het vervolg op de PAS uitspraak zoals genoemd in Hoofdstuk 8.

Groningen Airport Eelde

Inmiddels bestaat de Raad van Commissarissen (RvC) weer uit drie commissarissen. De opdracht die de RvC heeft is versterking van de aansturing van de luchthaven en zoeken naar vormen van samenwerking met andere luchthavens. Het budget dat de aandeelhouders beschikbaar hebben gesteld voor de luchthaven bestaat uit drie delen: de NEDAB-kosten, de specifieke NEDAB-kosten voor de brandweerkazerne en de terminal en het routefonds.

Actualisatie exploitatie 2019

Structuurwijziging Groningen Airport Eelde

In de begroting zijn middelen gereserveerd om het deel van de kosten voor de gemeente Tynaarlo voor de structuurwijziging van Groningen Airport Eelde te kunnen dekken. In het afgelopen jaar is de Raad van Commissarissen afgetreden en een nieuwe aangetreden. De nieuwe Raad van Commissarissen heeft onder meer de opdracht gekregen om naar de governance te kijken. Op dit moment is er onvoldoende zicht op dat deze middelen op relatief korte termijn worden aangesproken. Daarom wordt voorgesteld deze middelen (€ 40.000) nu vrij te laten vallen en niet mee te nemen naar de volgende jaarschijf.

Incidenteel budget Economische Zaken/Recreatie & Toerisme

In 2018 is besloten om voor initiatieven op het gebied van Economische Zaken (EZ) en Recreatie & Toerisme (R&T) € 75.000 mee te nemen naar het boekjaar 2019. De ervaring leert echter dat we de initiatieven binnen het regulier beschikbare budget kunnen uitvoeren. Daaruit volgt dat € 65.000 kan vrijvallen. Dit geeft een incidenteel voordeel aan de lastenkant.

Hoofdstuk 4 || Onderwijs

Een netwerk van goede, sterke scholen in gebouwen van deze tijd

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Goede schoolgebouwen

Wij vinden dat goede schoolgebouwen een voorwaarde zijn voor goed onderwijs. De plannen voor nieuwe schoolgebouwen staan in de steigers of zijn al gereed. In deze bestuursperiode krijgen (bijna) alle schoolgebouwen (ver)nieuwbouw.

In de afgelopen maanden zijn de volgende schoolgebouwen opgeleverd:

- Eelde/Paterswolde: Groote Veen, obs Veenvlinder en rkbs Mariaschool, obs Westerburcht
- Vries: obs de Vijverstee
- In Tynaarlo: obs Oelebred

Wij zien dat nieuwe schoolgebouwen een goede vooruitgang zijn die ook aantrekkingskracht hebben op leerlingen. Ook zien we dat er meer verhuisbewegingen zijn vanuit de stad Groningen naar onze gemeente. Daardoor moeten soms, op basis van bijgestelde jaarlijkse prognoses en de daaruit voor ons komende onderwijshuisvestingverplichtingen, (tijdelijk) weer gebouwd worden. Voor de groei van de scholen in Ter Borch (cbs de Rietzanger en OBS Ter Borch) is de groei groot en zijn de mogelijkheden om oplossingen te vinden steeds lastiger. Wij zijn met de bestuurders in gesprek om voor het eind van 2019 een oplossing voor deze onderwijshuisvestingsproblematiek te vinden.

Accommodatiebeleid

Het vertrek van het Harens Lyceum uit Zuidlaren heeft invloed op de plannen van het accommodatiebeleid in Zuidlaren. Voor het accommodatiebeleid in Zuidlaren betekent het dat, samen met alle betrokken scholen en sportverenigingen, opnieuw gekeken moet worden hoe het onderwijs en de sport gehuisvest moeten gaan worden. Ter ondersteuning van sportverenigingen en de gemeente is in overleg met onze partners na de zomer een extern adviesbureau gestart met de inventarisatie van de binnensportbehoefte in Zuidlaren. Verwacht wordt dat het rapport eind 2019 wordt opgeleverd. Het uitgewerkte herziene plan zal in de eerste helft van 2020 worden voorgelegd aan de raad.

Kinderopvang en buitenschoolse opvang

Wij vinden 7-7 beleid belangrijk. Dit beleid is erop gericht te komen tot een samenhangend en een op elkaar aansluitend aanbod van kinderopvang tussen 7.00-19.00. Er zijn verschillende organisaties werkzaam die dit verzorgen. In de Lokale Educatieve Agenda (LEA overleg) houden we als gemeente contact met alle onderwijsbesturen en bestuurders van kinderopvangorganisaties. De GGD heeft een belangrijke rol in de toetsing van de kwaliteit van de kinderopvangorganisaties en -locaties. De samenwerking tussen SKID en Stichting Baasis is opgezegd. Dat gaat weliswaar buiten ons om en is geen wettelijke taak van de gemeente. Wel houden wij, gezien het belang voor kinderen en ouders, de voortgang goed in beeld.

Harmonisatie kinderopvang en onderwijsachterstand beleid (OAB)

Wij hebben de evaluatie van de harmonisatie kinderopvang bijna gereed. Na bespreking met de betrokken partijen zullen we dit aan de gemeenteraad sturen. Ook het OAB hebben wij bijna gereed om te bespreken. Wij zullen de evaluatie en het OAB voor het eind van 2019 aanbieden aan de gemeenteraad.

Openbaar onderwijs

Vanuit onze verantwoordelijkheid voor het openbaar onderwijs houden we toezicht op stichting openbaar onderwijs Baasis. Via de jaarrekening en de begroting volgen we de ontwikkelingen van de stichting. Ook vindt periodiek overleg plaats. In verband met de herindeling Haren/Groningen wordt dit overleggenium opnieuw vorm gegeven. We verwachten dat hierover in 2019 meer duidelijkheid komt.

Passend onderwijs

Er is een onderzoek door CMO STAMM uitgevoerd op het gebied van passend onderwijs. Doel is om een beeld te krijgen van de stand van zaken van het passend onderwijs in de gemeente en van de aansluiting op jeugdhulp. De conceptrapportage is gereed.

Actualisatie exploitatie 2019

Geen aanpassingen

Hoofdstuk 5 || Sport, cultuur en recreatie

Iedereen in Tynaarlo kan genieten in zijn vrije tijd

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Sport, bewegen in het sociale domein

De buurtsportcoaches hebben in de eerste drie kwartalen van 2019, samen met de sociale teams en een breed netwerk van maatschappelijke partners, veel activiteiten georganiseerd die bijdragen aan participatie van kwetsbare inwoners. En het voorkomen dat inwoners in (zwaardere) zorg terecht komen. In het bijzonder zijn te noemen:

- **Sociaal Vitaal.** 185 senioren uit de kern Vries hebben zich aangemeld voor de fitheidstest. Hiervan zijn 28 personen gestart in een van de nieuwe beweeggroepen in Vries en Tynaarlo. 9 personen zijn doorverwezen naar de cursus Grip en Glans en/of de Nationale Diabeteschallenge-wandelgroepen en/of ondersteuning door het sociaal team. Van de mensen die behoefte hebben aan ondersteuning zijn daarnaast 31 personen doorgestroomd naar het reguliere sportaanbod.
- **Sport Maakt Actief.** Na de evaluatie van het project is het aanbod door WPDA opnieuw actief onder de aandacht gebracht van hun cliënten. Dit heeft geresulteerd in de aanmelding van ruim 30 nieuwe personen. Een deel is al gestart, de overige aanmeldingen zijn op een wachtlijst geplaatst.
- **Nieuwkomers:** het succes van de fietslessen voor nieuwkomers in Eelde wordt voortgezet in Zuidlaren. Nieuwe aanmeldingen voor beide groepen komen onder meer vanuit Vluchtelingenwerk en de TUVU. Team-Up is in de eerste 9 maanden van dit jaar door de buurtsportcoaches aangeboden in de taalklas en op de TUVU.
- **Nationale Diabetes Challenge:** Na het succes van de NDC-wandelgroep in Vries, is ook een groep van start gegaan in Zuidlaren in samenwerking met de eerstelijns zorg. Beide groepen hebben ook meegedaan aan de Hunzeloop in september.

Speelruimtebeleid

De participatieve aanpak van speelruimtebeleid wordt zeer gewaardeerd door initiatiefnemers en buurtbewoners. Dit blijkt onder meer uit het feit dat op dit moment het beschikbare budget 2019 volledig is besteed of gereserveerd voor lopende projecten. Dit jaar zijn inmiddels 7 speelplekken gerealiseerd, waaronder de speeltuin aan de Driehoekskamp in de Groeve, die begin september werd geopend. Deze speeltuin is grotendeels door de buurt zelf aangelegd en voor 50% gefinancierd vanuit de gemeente. Rond oktober zullen daarnaast nog de speelplekken aan de Parmentierweg in Paterswolde, Garnizoenslaan en Hulstlaan/Eikenlaan in Zuidlaren worden opgeleverd, waarmee het totaal op 11 locaties komt. De speelplekken Hanebalken in Zuidlaren en Braamstukken in Eelde zijn nog in de fase van planvorming. In het najaar worden, vooruitlopend op vaststelling van de begroting 2020, alvast oriënterende gesprekken gevoerd met nieuwe initiatiefnemers.

Beweegparken en beweegvriendelijk inrichten openbare ruimte

Er zijn 2 aanvragen voor beweegparken die in behandeling en uitvoering zijn genomen in 2019, in de Groeve en bij woonzorgcentrum Mozaïek in Zuidlaren. Beide parken zijn inmiddels geopend. Ook in de gemeente Tynaarlo is de toegenomen aandacht voor de beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte (BIOR) actueel. Het gaat hierbij om meer dan het inrichten van speelplekken en beweegparken. BIOR gaat over ontmoeten, sociale cohesie en uitnodigen tot een gezonde leefstijl. Het draagt hiermee nadrukkelijk bij aan het concept van positieve gezondheid. Concreet heeft BIOR een plek gekregen in de omgevingsvisie, de startnotitie Vries Zuid en staat het op de agenda bij de centrumontwikkeling Zuidlaren.

Sportverenigingen en sportaccommodaties

Het vertrek van het Harens Lyceum uit Zuidlaren heeft consequenties voor het accommodatiebeleid Zuidlaren en specifiek voor de sport. In hoofdstuk 4 wordt toegelicht hoe hiermee om wordt gegaan.

Cultuurcoaches, ondersteuning naar culturele veld en sociaal domein

In de begrotingen van 2019 en 2020 is geld beschikbaar gesteld voor het aanstellen van cultuurcoaches, die een belangrijke verbinding zijn tussen culturele evenementen, verenigingen en inwoners, in het bijzonder de doelgroepen in het sociaal domein. De werving van de cultuurcoaches is bijna afgerond en we zijn enthousiast dat de cultuurcoaches nu aan de slag gaan. Ook willen we met hen invulling geven om in navolging van de culturele gemeente jaarlijks een evenement te organiseren. Het budget voor 2019 gebruiken we niet helemaal en daarom stellen we voor het niet benutte deel van middelen die beschikbaar zijn voor de coaches mee te nemen naar 2020, zodat de continuïteit gegarandeerd is in 2020.

Cultuur/bibliotheek

Culturele verenigingen en instellingen zijn belangrijke voorzieningen in onze dorpen. Ze zijn belangrijk voor de leefbaarheid van de dorpen en de persoonlijke ontwikkeling van onze inwoners. Wij willen samen met hen ook de verbinding maken met het sociaal domein.

In het najaar zijn wij intensief in overleg geweest met de bibliotheek om de transformatie van de bibliotheek van de klassieke uitleenfunctie naar een maatschappelijke ontmoetingsplaats verder vorm te geven. De bibliotheken en Trias werken op dit moment aan plannen om deze ontmoetingsfunctie gezamenlijk vorm te geven in het Dorpshuis in Eelde-Paterswolde. Naar verwachting zal de visie van ons college op het bibliotheekwerk en het transformatieplan van de bibliotheek nog dit jaar worden afgerond en in 2020 aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Natuur en Landschap/Vitaal Platteland

Onder de noemer van Natuur-inclusieve Landbouw/Kringloop Landbouw gaan we in het kader van de thema's duurzaamheid en biodiversiteit in overleg met onder andere de Boermarke Zeijen over hun initiatief: het 'Circulaire Markeplan Zeijen'. Waar mogelijk vertalen we dit naar deelprojecten, waarvan uitvoering de komende jaren kan plaatsvinden. Deelprojecten die tevens kansen bieden en invulling geven aan de ambities / opgaven vanuit ons Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Tynaarlo. Met name in en nabij de bovenlopen van het Eelderdiep en de Rug van Zeijen en die bijdragen aan verbetering van de natuurkwaliteit, versterking van natuur in het agrarisch gebied en landschapsversterking. Daadwerkelijke realisatie/uitvoering van de in voorbereiding zijnde projecten is onder voorbehoud van positieve besluitvorming door college/raad

Eikenprocessierups

Deze rups heeft de gemoederen in de afgelopen jaren veel bezig gehouden. Vonden we in 2018 nog 48 nesten. In 2019 hebben we 102 nesten gevonden en opgeruimd in ons eigen bomenareaal. De afgelopen jaren zijn we in Drenthe veel bezig geweest met monitoren. We hebben vallen gezet om mannelijke vlinders weg te vangen, enz. Bestrijding heeft in 2019 plaats gevonden met een aannemer. Een hoge mate van biodiversiteit heeft waarschijnlijk een positieve invloed op het voorkomen van de eikenprocessierups.

Actualisatie exploitatie 2019

Investeringsplanning sport

Ter dekking van de kosten van de investeringsplanning sport is in de begroting een structureel budget voor de hieruit vloeiende kapitaallasten beschikbaar gesteld. Doordat een aantal investeringen uitgevoerd in latere jaren plaatsvinden kan in 2019 een bedrag van € 110.000 vrijvallen (incidenteel voordeel). Dit voordeel wordt, conform de uitgangspunten, rechtstreeks aan de ARG1 toegevoegd.

Combinatiefunctionarissen

De uitvoering van de "Brede impuls combinatiefunctionarissen" leidt in 2019 tot € 30.000 aan extra lasten. Deze lasten kunnen gedekt worden uit een onttrekking aan de reserve combinatiefunctionarissen die ingesteld is om de kosten voor de combinatiefunctionarissen te dekken.

Hoofdstuk 6 || Sociaal domein

Dichterbij de inwoner

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

We hebben in het eerste half jaar van 2019 binnen het Sociaal Domein ingezet op 5 grote trajecten:

1. Proces kadernota Sociaal Domein 2020 - 2024
2. De doorontwikkeling van de Toegang
3. Het inkooptraject WMO/Jeugd 2020
4. De herijking van de kadernota Participatiewet
5. Het realiseren van het maatregelenpakket.

In de komende periode worden deze trajecten afgerond en starten we met de implementatie. Ten aanzien van het inkoop traject Wmo-Jeugd is er vertraging ontstaan als gevolg van het stilleggen van het aanbestedingstraject op een aantal onderdelen.

In het begin van dit jaar zijn de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo in gezamenlijkheid gestart met de voorbereiding van de aanbestedingsprocedures Jeugdwet-WMO-Beschermd Wonen om te komen tot een nieuwe contractering ingaande 1 januari 2020.

Medio juni zijn de eerste aanbestedingsdocumenten (Dagbesteding, Begeleiding, Schoon en Leefbaar Huis en Beschermd Wonen) gepubliceerd. We hebben bezwaren ontvangen van zorgaanbieders met betrekking tot de door ons gestelde kwaliteitscriteria, de opbouw van de tarieven en het contractueel vastleggen van de transformatie van Beschermd Wonen.

In een extra Nota van Inlichtingen is geprobeerd om tegemoet te komen aan de bezwaren en een aantal zaken te verduidelijken. Hierbij hebben wij vastgehouden aan onze principiële uitgangspunten. Helaas was deze tegemoetkoming niet genoeg en is er een kort geding gestart. Hierdoor is het niet meer mogelijk om de procedures voor 1 januari 2020 af te ronden. De verwachting is dat de aanbesteding enkele maanden vertraging oploopt.

Om de zorgcontinuïteit te waarborgen gaan wij zo snel als mogelijk met de zorgaanbieders afspraken maken over de wijze van voortzetting van de huidige afspraken. Deze afspraken lopen tot de nieuwe contractering is afgerond.

Op financieel vlak ligt er echter een uitdaging. De tekorten zijn ook in Tynaarlo dusdanig groot dat een zorgelijk beeld is ontstaan. Er zijn daarom landelijke en gemeentelijke onderzoeken geweest naar de stijgende zorgkosten. Onderzocht is wat het toekomstbeeld is van het sociaal domein en wat daarbij op korte/middel lange termijn de verwachte uitgaven zijn. Inmiddels zijn de onderzoeken afgerond. De uitkomsten zijn divers: ze bieden inzicht in hoe onze inwoners de hulp en ondersteuning ervaren, het biedt informatie hoe hulp en ondersteuning (kan) werken en het levert handvaten op die inzicht geven over de uitgaven in de jeugdhulp.

In de Monitor Sociaal Domein (bijlage 2) over 2de kwartaal van 2019 rapporteren we inhoudelijk en financieel over de ontwikkelingen in het Sociaal Domein. In de monitor maken we onderscheid in de onderdelen Jeugd, WMO en Participatie.

Beleidskaders

In Tynaarlo vinden we het belangrijk dat iedereen kan meedoen. Dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten en oog hebben voor elkaar. We willen dat een ieder de regie neemt op zijn eigen leven, al dan niet met ondersteuning van zijn omgeving. En waar iemand het niet zelf kan, zorgen we voor een (tijdelijk) vangnet. We zetten sterk in om meer zicht te krijgen op de vraagstukken die spelen in de verschillende gebieden van Tynaarlo met als met als doel om duurzaam te kunnen sturen op onze maatschappelijk vraagstukken. Dit krijgt zijn vertaling in de kadernota sociaal domein 2020 - 2024. In het najaar van 2019 zijn we gestart met een participatietraject voor inwoners en maatschappelijke organisaties. De raad wordt geïnformeerd op 30 oktober a.s. en definitieve besluitvorming vindt plaats in het eerste kwartaal van 2020. Ook werken we aan een nieuwe verordening WMO-Jeugd. Dit verordening is nodig omdat het de grondslag is om de transformatie die we verwoorden in de kadernota Sociaal Domein en de Inkoop WMO-Jeugd goed uit te kunnen voeren. De verordening wordt eind 2019 of in het eerste kwartaal 2020 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Jongerenraad

In mei heeft de jongerenraad zich aan de gemeenteraad gepresenteerd. Ook willen ze zich meer naar buiten profileren. De jongerenraad is betrokken bij het participatietraject rondom de kadernota Sociaal Domein en heeft aangegeven te willen meedenken aan het oplossen van jeugdoverlast.

Actualisatie kadernota uitvoering Participatiewet

Vanuit de bijgestelde kadernota wordt een prestatieovereenkomst voor de komende jaren opgesteld die per 1 januari 2020 in werking treedt. Wij verwachten deze prestatieovereenkomst eind 2019 / begin 2020 ter informatie aan de raad aan te bieden.

Integratie nieuwkomers

Er is een pilot uitgevoerd om goed zicht te krijgen op de huidige stand van zaken.

De pilot is mede uitgevoerd ter voorbereiding op de eisen van de nieuwe wet inburgering. Alle bij de WPDA bekend zijnde nieuwkomers hebben een uitgebreid assessment gedaan. Hierin is in beeld gebracht hoe het staat met de financiën, gezondheid, opleiding, vaardigheden, wensen en belemmeringen om deel te nemen aan onze samenleving. Dit heeft geleid tot een individueel plan van aanpak, conform de eisen van de nieuwe wet. Op grond van de resultaten gaan we bekijken of vervolgcacties wenselijk zijn. Mocht dit zo zijn dan willen we het vervolg ook vorm gaan geven conform de nieuwe wet in nauwe samenwerking met de WPDA en andere partners die bij de nieuwkomers zijn betrokken.

Vluchtelingenwerk

Door de geringe instroom komt de exploitatie van vluchtelingenwerk onder druk te staan. Vluchtelingenwerk verzorgt de maatschappelijke begeleiding. Zij worden gefinancierd per begeleidingstraject. Verder is vluchtelingenwerk dit jaar gestart met een (juridisch) spreekuur om de vragen te beantwoorden van nieuwkomers die geen begeleiding meer hebben. Dit voorziet in een behoefte bij de mensen, maar ook Humanitas en de sociale teams zijn hier blij mee.

Tussenvoorziening (TUVO)

De pilot in Eelde, in het kader van onderzoek naar de flexibilisering opvang vergunninghouders door het ministerie van Justitie & Veiligheid, is met een half jaar verlengd tot 1 januari 2020. Mogelijk wordt de pilot nog verder verlengd tot 1 juli 2020 om de in gang gezette evaluatie goed te kunnen uitvoeren. Wij willen daarna komen tot een besluit hoe met de TUVO om wordt gegaan.

Actualisatie exploitatie 2019

Actualisatie budgetten Sociaal Domein

WMO en Jeugd

Het gezamenlijk tekort op de onderdelen Jeugd en WMO komt in 2019 naar verwachting uit op een bedrag van circa € 2,0 miljoen (zie monitor sociaal domein). In de begroting 2019 hebben wij reeds vermeld een tekort op deze onderdelen te verwachten en daarom hebben wij in de doorrekening van de Argi rekening gehouden met een onttrekking als gevolg van dit tekort.

Bijstandsuitkeringen (participatiewet)

Het aantal te verstrekken bijstandsuitkeringen vallen op grond van de eerste bestuursrapportage van de WPDA lager uit (zie bijlage monitor sociaal domein), waardoor ook de lasten lager uitvallen dan geraamd. Dit levert een voordeel op van € 336.000. Tegelijkertijd dient ook de verwachte rijksbijdrage in deze kosten met € 223.000 neerwaarts bijgesteld te worden. Per saldo resteert hier een verwacht voordeel van € 113.000.

Het volledige geprognosticeerde tekort 2019 in het sociaal domein bedraagt daarmee € 1,9 miljoen en is opgenomen in het resultaat van deze najaarsbrief. In de begroting 2019 is in de ARGI reeds een geprognosticeerde onttrekking van € 1,3 miljoen opgenomen ter dekking van een mogelijk tekort binnen het sociaal domein.

Bijstelling budgetten welzijnssubsidie

Bij het opstellen van de begroting 2019 is abusievelijk een welzijnsbudget dubbel ingevoerd. Met deze mutatie wordt dit gecorrigeerd, dit leidt tot een incidenteel voordeel van € 41.000.

Maatschappelijke begeleiding

In de meicirculaire 2019 is een budget beschikbaar gesteld van € 137.000 voor de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielimmigranten en hun gezinsleden. Naar verwachting is in 2019 slechts een gedeelte van dit budget nodig voor de uitvoering. Het overschot van € 97.000 kan toegevoegd worden aan de reserve participatie, conform de beslispunten voorjaarsbrief 2016.

Vrijval verplichting tussenvoorziening

Voor de dekking van de kosten van het project Tussenvoorziening Eelde (TUVO) dat samen met een aantal Drentse gemeentes is uitgevoerd is door de gemeente Tynaarlo een bedrag van € 378.000 aan ontvangen rijksbijdragen gereserveerd. Het gezamenlijke project is afgerond en er is afgerekend met de mededeelnemers. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van € 378.000

Hoofdstuk 7 || Volksgezondheid en milieu

Duurzame oplossingen voor toekomstige generaties

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Duurzaamheid

De startnotitie voor de Regionale Energie Strategie (RES) is op 10 september vastgesteld in de gemeenteraad. De uitwerking van de RES gebeurt met alle Drentse gemeenten, waterschappen, provincie, netbeheerders en andere betrokken partners. Parallel zijn we gestart met de voorbereidingen om in 2020 te komen met ons eigen beleid voor hernieuwbare energie. Ook wordt een begin gemaakt met de warmtetransitievisie, waarin de gemeente aanzet zal geven om te komen tot een plan voor wonen-zonder-aardgas.

Riolering: Onderzoek en beleid

In 2019 wordt door het waterschap Noorderzijlvest voor de hele gemeente de klimaat stresstest uitgevoerd. Het was de bedoeling in 2019 te starten met een stresstest voor bedrijventerrein Vriezebrug. Maar nu de gemeente in een keer gedaan wordt is het niet nodig om dubbele kosten te maken. De klimaat stresstest voor Vriezebrug is daarom niet gedaan.

Afval

Met ingang van 1 januari is SUEZ de nieuwe afvalinzamelaar in de gemeente Tynaarlo. Hierdoor zijn voor veel inwoners de inzameldagen gewijzigd. Na het vaststellen van de tarieven en de begrotingsbehandeling hebben we aangegeven dat het mogelijk moet zijn om de aanbied- en weeggegevens van het restafval zo snel als mogelijk na het eerste kwartaal voor inwoners inzichtelijk te maken. Dit heeft meer tijd gekost dan voorzien, maar we gaan dit in de komende periode uitrollen.

Risico's door PFAS-regeling

Vanaf 8 juli 2019 is door de rijksoverheid besloten dat met directe ingang (water)bodemonderzoeken moeten zijn uitgevoerd met PFAS analyses. De PFAS analyses maken geen deel uit van het standaard (water)bodempakket. (Water)bodemonderzoeken die voor 8 juli zijn uitgevoerd mogen nog wel, mits de werkzaamheden waar het rapport op van toepassing is, afgerond zijn voor 1 oktober. Voor veel werkzaamheden is dat niet mogelijk, onder andere voor het baggeren van de vijvers in het cluster Kop van Drenthe II. Er is met spoed onderzoek uitgevoerd naar PFAS voor de vijvers die na 1 oktober gebaggerd gaan worden.

Energiecoach

Bij de behandeling van perspectievennota 2019 is door middel van een motie aangegeven dat een energiecoach een ondersteunende rol kan spelen om energiebesparing en daarmee kostenbesparing te bereiken, in het bijzonder voor huishoudens met lage inkomens. Bij de uitwerking van het programma duurzaamheid zullen wij de energiecoach meenemen. Inmiddels zijn een aantal mensen opgeleid tot energiecoach. Daarbij zullen we ook de rol van sociale teams en bijvoorbeeld de woningbouwcorporaties betrekken. De plannen en de eventuele bekostiging ervan worden bij de perspectievennota 2020 opgenomen. Ook voor andere ambities en plannen op het gebied van duurzaamheid komen bij die perspectievennota met verder uitgewerkte (uitvoerings)plannen.

Actualisatie exploitatie 2019

Begraafrechten

Het aantal begrafenissen, grafhuurverleningen en het overschrijven van grafrechten blijft achter bij de verwachtingen. De inkomsten uit de leges van begraafplaatsen worden daarom naar beneden bijgesteld. Een incidenteel nadeel aan de batenkant van € 140.000.

Sinds 2018 werken we met een voorziening begraven. In deze voorziening worden de gelden gestort die ontvangen worden voor meerjarige afkoop van (o.a.) grafrechten. Doordat de te ontvangen leges naar beneden worden bijgesteld, kunnen ook minder middelen toegevoegd worden aan de voorziening. Naar verwachting wordt € 105.000 minder aan de voorziening begraven toegevoegd dan geraamd. Dit levert een incidenteel voordeel op.

Hoofdstuk 8 || Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Goede ruimtelijke ordening en volkshuisvesting op financieel verantwoorde wijze

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Consequenties “PAS-uitspraak”.

Via een brief van 3 september jl. hebben wij uw raad geïnformeerd over de stikstofuitspraak (ook wel PAS-uitspraak genoemd) van de Raad van State. Tot nu toe (begin oktober) is de consequentie van die uitspraak dat het niet mogelijk is omgevingsvergunningen voor onder andere woningbouw te verlenen omdat wij niet op juridisch houdbare manier inzichtelijk kunnen maken of er vanwege een af te geven vergunning sprake is van toename van stikstofdepositie op PAS-gebieden en daarmee of er een natuurvergunning aanhaakt bij onze omgevingsvergunning.

Sinds 16 september is de aangepaste AERIUS-rekenmodule in werking, waarmee kan worden berekend hoeveel stikstofuitstoot er ontstaat op PAS-gebieden ten gevolge van een project. Wij hebben inmiddels een aantal projecten door een deskundig bureau laten doorrekenen.

De eerste uitkomsten hiervan voor een aantal kavels in Ter Borch en de voorgenomen nieuwbouw in Vries Zuid zijn positief.

Momenteel worden deze eerste uitkomsten verder uitgewerkt. Indien die uitwerking deze eerste uitkomsten bevestigt, kan op korte termijn de realisatie van woningbouw in ter Ter Borch verder opgepakt worden en loopt de voorgenomen ontwikkeling Vries Zuid geen vertraging op door deze uitspraak.

Dit wil niet zeggen dat al onze bouwprojecten al weer kunnen vergund. Momenteel wordt er op landelijk en provinciaal niveau bezien hoe met de PAS uitspraak om kan worden gegaan en hoe lang de vertraging van realisatie van bouwplannen naar aanleiding van deze uitspraak voortduurt.

Kortom: er is in ieder geval voor woningbouw enig licht aan het einde van de tunnel, maar hoeveel licht weten we nog niet.

Omgevingsvisie

Inmiddels hebben wij de aanbesteding voor de omgevingsvisie en het participatie- en communicatietraject afgerond. Na de zomer is de publiekscampagne van start gegaan en eind van het jaar wordt een themabijeenkomst gehouden. Begin 2020 vinden de kerngerichte bijeenkomsten plaats.

Centrumontwikkeling Zuidlaren

Na de besluitvorming van de raad aan het begin dit jaar zijn wij gestart met het participatieproces over de centrumontwikkeling in Zuidlaren. Op basis hiervan is een ontwikkelrichting opgesteld die in het vierde kwartaal aan de raad ter besluitvorming wordt voorgelegd. Na raadsbesluitvorming daarover start de tweede fase van het planontwikkelingsproces. Dit moet resulteren in een concreet plan in 2020.

Centrumplan Eelde

Wij hebben een grondreserveringsovereenkomst met een ontwikkelaar voor de locatie van voormalige garage Koops. De bestemmingsplanprocedure voor de realisatie van appartementen op deze locatie en op hoek van de Hoofdweg/Burgemeester Strubenweg is opgestart. Het voorontwerp bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. De volgende stap in de procedure is dat de ontvangen reacties van een antwoord worden voorzien in een zienswijzenotitie. Daarna kan dit aan de raad worden aangeboden.

De herstructurering van de openbare ruimte is afgerond. Het centrum is regelluw ingericht. Het kruispunt Burgemeester Strubenweg/Hoofdweg wordt, nadat meer duidelijkheid is over de invulling van de belendende percelen Hoofdweg 61/63, geoptimaliseerd. In de door RVG aangespannen procedure over de beëindiging van de samenwerking voor planontwikkeling centrum Eelde heeft de rechtbank op 7 november 2018 een eindvonnis gewezen. Wij zijn op basis van dit vonnis met RVG in gesprek over minnelijke afhandeling.

Ontwikkeling woningbouwlocatie Vries Zuid

Met het vaststellen van de startnotitie Vries Zuid en het beschikbaar stellen van een krediet heeft de raad besloten tot het in exploitatie nemen van het gebied voor realisatie van een dorpsuitbreiding met een woningbouwprogramma van maximaal 75 woningen. De planuitwerking vindt via een participatief proces plaats. De eerste participatiebijeenkomst voor deze locatieontwikkeling heeft op 23 september jl. plaatsgevonden.

Bouwplaninitiatieven

Met Woonborg zijn de besprekingen voor een aangepast plan voor de locatie Tynaarlosestraat in Vries afgerond. Het voornemen van Woonborg is om op deze locatie 15 grondgebonden sociale huurwoningen te realiseren. Doordat de markt is aangetrokken zien we evenals in 2018 een toename van het aantal bouwplaninitiatieven. Ook lopen er besprekingen met zorginstellingen voor verandering van functie voor delen van hun terrein vanwege de vermaatschappelijking in de zorg.

Actualisatie bestemmingsplannen

De actualiseringsplicht van bestemmingsplannen die digitaal raadpleegbaar zijn is door gewijzigde wetgeving komen te vervallen. Deze wijziging sorteert voor op de invoering van de Omgevingswet. Wij beschikken over actuele bestemmingsplannen, dan wel beheersverordeningen. Momenteel worden de laatste bestemmingsplannen digitaal raadpleegbaar gemaakt.

Grondexploitaties

Onze grondexploitaties zijn geactualiseerd. De stand van zaken van de diverse grondexploitatie projecten is daarin toegelicht. In de actualisatie is uitgegaan van de PoC methode, waarbij rekening is gehouden met de projectgebonden risico's. De geactualiseerde grondexploitaties zijn in juni door de raad vastgesteld.

Woonwijk Ter Borch

Noordzijde Entreegebied

Bij besluit van 21 mei jl. heeft de raad besloten het bestemmingsplan "Supermarkt Ter Borch Eelderwolde" niet vast te stellen. Tegen dit besluit is door een aantal partijen beroep ingesteld bij de Raad van State. Wij hebben besloten de uitspraak in deze procedure af te wachten.

Bruggen Waterwijk

Wij hebben de raad geïnformeerd over de schade aan de brug in de Woltsingel in Eelderwolde en de ingestelde gewichtsbeperking. Naar aanleiding van deze schade is nader onderzoek gedaan naar alle bruggen in Waterwijk. Uit dit onderzoek is gebleken dat de fundering voldoende is maar dat het dek niet volledig voldoet. Wij zijn hierover met de aannemer/constructeur in overleg.

Zuidzijde entreegebied Ter Borch

In de GREX 2019 is de initiële ontwikkeling van appartementengebouwen aan de zuidzijde van het entreegebied opgenomen in de woningaantallen. Voor de appartementen aan de zuidzijde is rekening gehouden met een gefaseerd programma vanaf 2021. De eerste verkennende gesprekken met een ontwikkelaar hebben plaatsgevonden.

Actualisatie exploitatie 2019

Instellen voorziening PBH-gronden (aankoop Leyten)

We hebben u bij de jaarrekening geïnformeerd over de overgangsregeling voor voormalige niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG). Op grond van het BBV zijn wij verplicht om uiterlijk 31 december deze NIEGG's tegen marktwaarde geldende bestemming te waarderen. Dit betreft een onvermijdbaar/onontkoombare bijstelling. Daarom stellen wij nu voor om een voorziening in te stellen ter afdekking van de duurzame waardevermindering van de gronden van de PBH-locatie (aankoop Leyten). Conform de nota reserves en voorzieningen is voor het instellen van een voorziening een raadsbesluit benodigd. Ondanks het onontkoombare karakter van deze bijstelling wordt dit voorstel vanwege voornoemde reden aan uw raad voorgelegd. Het betreft een bedrag van € 2,9 miljoen. De voorziening komt rechtstreeks ten laste van de exploitatie.

Kredieten

Werkwijze

Met ingang van de begroting 2017 nemen wij jaarlijks een investeringsplanning op en worden met de vaststelling van de begroting gelijktijdig de kredieten voor de investeringen in het begrotingsjaar vastgesteld. Als in het lopende jaar blijkt dat aanpassingen nodig zijn van reeds bestaande kredieten of wanneer blijkt dat binnen het lopende jaar nieuwe kredieten benodigd zijn, wordt dit voorgesteld in de voor- of najaarsbrief. Kredieten voor het volgende jaar worden opgenomen in de actualisatie van de investeringsplanning bij de perspectievennota.

Aanpassingen in bestaande kredieten

Actualisatie krediet CBS het Stroomdal

In het kader van het accommodatiebeleid zijn budgetten beschikbaar gesteld voor de scholen in Zuidlaren. Op het moment dat de plannen voor vervangende nieuwbouw gereed zijn dient een school dit in te leveren bij de gemeente ter toetsing. Dit heeft CBS het Stroomdal onlangs gedaan. Er wordt dan o.a. getoetst op nieuwe feiten en omstandigheden. In de situatie van het Stroomdal is het zo dat de school is gegroeid. Dit betekent dat het krediet verhoogd moet worden op basis van de normbedragen zoals ze staan in de huisvestingsverordening. Dit betekent een verhoging van het bestaande krediet met € 221.000. De aanvullende kapitaallasten bedragen € 7.459 en komen ten laste van het budget accommodatiebeleid.

Actualisatie maatschappelijke kredieten

Door de raad worden regelmatig maatschappelijke kredieten verstrekt. De dekking van deze maatschappelijke kredieten vindt over het algemeen plaats door middel van een onttrekking aan de reserves. Voor het resultaat na bestemming is het effect budgettair neutraal. De uitgaven binnen een maatschappelijk krediet kunnen gespreid worden over meerdere jaren. Om het voorspellend vermogen van de begroting te vergroten, wordt in onderstaande tabel van een aantal maatschappelijke kredieten een aanpassing van de lopende jaarschijf voorgesteld. Het effect op het begrotingsresultaat is, door de dekking vanuit een reserve, neutraal.

Actualisatie maatschappelijke kredieten	Inschatting uitgaven/inkomsten 2019 jaarschijf
Digitalisering milieuvergunningen	
Uitgaven	€ 35.000
Baggeren vijvers	
Uitgaven	€ 578.000
Inkomsten	€ 202.000
Vitaal Platteland	
Uitgaven	€ 118.000
Inkomsten	€ 0
Omgevingswet/omgevingsvisie	
Uitgaven	€ 300.000
Tijdelijke huisvesting tijdens bouw	
Uitgaven	€ 400.000
Tijdelijke huisvesting Mariaschool	
Uitgaven	€ 60.000
Inkomsten	€ 0
Sloop, Asbest, Boekw. De Kooi	
Uitgaven	€ 2.000
Sloop, Asbest, Boekw. De Marsch	
Uitgaven	€ 5.000
Sloop, Asbest, Boekw. Gymzaal De Kooi	
Uitgaven	€ 1.000

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
1	Verenigingsgebouw waterscouting Midlaren	Begroting 2017 (€ 100.000)	De waterscouts gaan verhuizen en moeten een nieuw verenigingsgebouw neerzetten op de nieuwe locatie.	In 2019 zijn de eerste stappen gezet ter voorbereiding van het opstarten van de benodigde ruimtelijke procedure en de grondoverdracht aan de waterscouts	Ja	3	Met de gelden moet de ruimtelijke procedure betaald worden en een perceel voor de waterscouts beschikbaar gesteld en bouwrijp gemaakt worden.	96.465
2	Herstel Drentsche Aa-watersysteem	Begroting 2017 (€50.000)	Aansluiten bij de doelen van het Programma Natuurlijk Platteland van de Provincie Drenthe (12 april 2016 vastgesteld) en profiteren van de mogelijkheden die de provincie biedt voor het opwaarderen van het Drentsche Aa gebied.	De beschikbare middelen zijn bedoeld om mee te liften bij programma's die in het kader van het opwaarderen van het Drentsche Aa gebied door de provincie worden geïnitieerd. Wij zijn derhalve afhankelijk van de provincie/Prolander, maar er zijn nog geen initiatieven geweest waar wij bij hebben kunnen aanhaken.	Nee	2		
3	E-label update maatschappelijk vastgoed	Begroting 2017 (€85.000)	Onze gebouwen dienen opnieuw voorzien te worden van een energie-label. De oude labels moet in 2018 vervangen zijn door nieuwe. Het onderzoek dat gedaan wordt, leidt tot adviezen om de gebouwen energiezuiniger te maken. we hebben een wettelijke plicht het e-label te updaten. In het nu gevraagde bedrag wordt alleen rekening gehouden met de onderzoekskosten	De advisering is uitgebracht en de verplichte maatregelen zijn of worden getroffen	Nee	2		
4	Rotonde Julianalaanstationsweg Zuidlaren	Begroting 2017 (€50.000)	De rotonde Julianalaan/Stationsweg in Zuidlaren is aangelegd in 2007. Er is op dat moment nog geen ontwerp gemaakt. De rotonde is conform de inrichting van het dorp aangelegd, namelijk oranje stenen en blauwe hekjes. Voorgesteld is om de rotonde anders in te richten.	Wordt zoals het nu lijkt uitgevoerd voor de zuidlaardermarkt	Nee	2		
5	Ruimen graven en inventariseren historische graven	Begroting 2018 (€ 50.000)	Dit budget is beschikbaar gesteld om graven te ruimen waarvan de grafrechten zijn teruggegeven aan de gemeente en om de inventarisatie van historische graven uit te voeren.	In 2019 is begonnen met het verwijderen van dekplaten van graven, waarvan de rechten zijn "teruggegeven" aan de gemeente. De ervaring leert dat bij het verwijderen van de dekplaten en het leegmaken van de graven, andere graven beschadigd raken.	Ja	2	Ons voorstel is meer tijd nemen een werkwijze te ontwikkelen voor het verwijderen van grafbedekkingen en de overblijfselen in het graf, en het budget dat hiervoor in 2019 incidenteel beschikbaar is gesteld mee te nemen naar 2020.	28.790
6	Project/activiteitsubsidies cultuur	Begroting 2017 (€ 40.000) Begroting 2018 (€ 40.000)	Als gevolg van ombuigingen enkele jaren geleden zijn minder middelen beschikbaar voor het stimuleren van projecten en activiteiten. Met het vaststellen van de groeinitiatie 'Nieuw beleid 2016-2018' in 2016 heeft de raad daarom een incidenteel initiatievenbudget 'project-/activiteitsubsidie' beschikbaar gesteld, gericht op het daar waar nodig (extra) stimuleren en faciliteren van projecten en activiteiten uit de samenleving (inwonersinitiatieven) én bedoeld als 'overlooppotje' voor bestaande subsidieregelingen.	In 2019 zijn uit dit budget een tweetal initiatieven gefinancierd (ondersteuning VN-panel en bijdrage speeltoestellen de Groeve). De verwachting is dat het budget in 2019 volledig ingezet gaat worden.	Nee	2		

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
7	Impuls volkshuisvesting sociale woningbouw	Begroting 2017 (€ 250.000) Begroting 2018 (€ 125.000)	Door middel van een impuls in 2017 en 2018 kan een betere spreiding van de sociale woningbouw worden gerealiseerd.	In 2019 is de realisatie van tussenvoorziening voor spoedzoekers voorbereid. Tijdelijke huisvesting voor inwoners met acute huisvestingsbehoefte. Huidige prestatieafspraken met coöperaties voorzien daar nog niet in. Eind 2019/begin 2020 willen wij starten met een driejarige pilot tussenvoorziening spoedzoekers. Hiervoor stellen wij voor een bedrag te reserveren van € 300.000.	Nee	2		
8	Update archeologische kaart	Begroting 2018 (€ 20.000)	Onze archeologische beleidskaart is eind 2011 opgeleverd en in 2013 door de raad vastgesteld als onderdeel van de Structuurvisie Archeologie. De in de kaart verwerkte dataset is inmiddels zeven jaar oud en alle recentere onderzoeken en nieuwe ontdekkingen hier niet in zijn verwerkt. Zo is bijvoorbeeld de spectaculaire vondst van een Neanderthaler vindplaats bij Zeijen niet op de huidige kaart opgenomen. Het streven is om in 2018 de archeologische beleidskaart te laten updaten om zo weer helemaal bij te zijn in de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet. Daarbij zal samenwerking worden gezocht met de overige Drentse gemeenten en de provincie in het kader van de Culturele Allianties 2017- 2020.	De aanbesteding en gunning heeft in samenwerking en onder de regie van de Provincie plaatsgevonden De oplevering van de update van de beleidskaart wordt verwacht in januari 2020	Ja	2	De gezamenlijke procedure met o.a. de Provincie en het aanbestedingstraject heeft veel tijd gekost. De afronding vindt plaats in 2020	20.000
9	Participatie	Begroting 2019 (€ 125.000)	Dit budget is beschikbaar gesteld om op verschillende manieren ervaring op te kunnen doen met nieuwe vormen van participatie. Dit door middel van pilots met verschillende participatievormen. Na de pilotperiode van 3 jaar volgt een evaluatie, waarna op basis van de uitkomsten mogelijk een (structureel) vervolgvorstel wordt gedaan.	Het budget dat beschikbaar is in 2019, € 125.000, wordt ingezet voor de kosten van experimenteren met inwonersparticipatie bij centrumontwikkeling Zuidlaren, Vries-Zuid en het opstellen van de kademota Sociaal Domein.	Nee	0		
10	Gemeentelijke belastingen	Begroting 2019 (€ 57.000)	Door een aanpassing in de Wet WOZ wordt de WOZ-waarde voortaan op gebruiksooppervlak gebaseerd, om dit te bewerkstelligen dienen zowel incidentele als structurele investeringen te worden gedaan.	Met het vaststellen van de voorjaarsbrief 2019 is dit budget met € 47.000 afgeramd naar € 10.000. Deze kosten zijn in de voorbereiding gemaakt. Wanneer er meer duidelijkheid is over de kosten van de implementatie van de wetswijziging wordt een collegevoorstel voorbereid en budget aan de raad gevraagd.	Nee	0		
11	Verkiezingen 2019	Begroting 2019 (€ 93.000)	In 2019 vinden drie verkiezingen plaats. Binnen het reguliere budget is onvoldoende ruimte aanwezig voor de organisatie van drie verkiezingen.	De verkiezingen zijn afgerond	Nee	0		
12	Digitale dienstverlening	Begroting 2019 (€ 17.000)	Het vakgebied burgerzaken krijgt doorlopend te maken met nieuwe ontwikkelingen, technieken en wetswijzigingen. Om de digitale dienstverlening toegankelijk te maken worden applicaties aangeschaft.	Voor de verkiezingen hebben we de app aangeschaft en er mee gewerkt	Nee	0		

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
13	Project BAG	Begroting 2019 (€ 45.000)	het is nodig om een inhaalslag te maken in het afronden van onderzoeksvragen. Naar een aantal objecten dient nog gedegen onderzoek te worden gedaan om onze basisregistratie volledig te krijgen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om historisch bouwvergunningen onderzoek, een bestemmingsplantoets en/of veldwerk	We hebben in de tweede helft van 2019 iemand gevonden die deze werkzaamheden is gaan uitvoeren. De verwachting is dat we in januari 2020 dit project kunnen afronden.	Ja	1	De werkzaamheden worden afgerond in januari 2020	9.000
14	Jongerenraad Tynaarlo	Begroting 2019 (€ 5.000)	Eind 2017 heeft de gemeenteraad een initiatiefvoorstel aangenomen om onderzoek te doen op welke wijze jongerenparticipatie of een jongerenraad vorm kan krijgen. In 2019 wordt hier verder vorm aangegeven	De jongerenraad komt maandelijks bijelkaar, ze bestaat uit 8 leden. De komende periode gaat de jongerenraad zich bezig houden met het onderwerp overlast, vernieling, verveling. Dit is op verzoek van de burgemeester. Daarnaast is ze betrokken bij het participatieproces kadernota Sociaal Domein. Op de agendavan de jongerenraad staat tevens op welke onderwerpen betrokkenheid c.q. advies van de jongerenraad nodig is.	Nee	0		
15	Veiligheid - BOA's	Begroting 2019 (€ 75.000)	Met dit budget wordt effectieve en flexibele inzet van BOA's gerealiseerd om preventieve, signalerende en handhavende werkzaamheden uit te voeren. Hierbij gaat het om het terugdringen van overlast en criminaliteit, maar ook om de samenwerking met ketenpartners te verbeteren en uit te breiden.	Er zijn extra Boa's ingehuurd. In 2020 wordt dit budget opnieuw opgenomen.	Nee	0		
16	Buurtbemiddeling	Begroting 2019 (€ 50.000)	Buurtbemiddeling kan helpen om burenruzies op te lossen. Goed getrainde, vrijwillige buurtbemiddelaars proberen partijen weer met elkaar te laten praten op een neutrale plek. De buurtbemiddelaars faciliteren het gesprek. Buurtbemiddelingstrajecten zijn erop gericht partijen zelf een oplossing te laten vinden.	In 2019 is geen invulling gegeven aan dit onderwerp.	Nee	0		
17	Aanleg glasvezel buitengebied	Begroting 2019 (PM)	Sinds enkele jaren zijn in heel Nederland lokale bewonersinitiatieven ontstaan om de aanleg van glasvezel in het buitengebied voor elkaar te krijgen. Commerciële partijen pakken dit niet zonder meer op, omdat de aanleg niet altijd rendabel is. Ook in onze gemeente zijn twee initiatieven ontstaan die een grootschalig glasvezelnetwerk willen aanleggen in het buitengebied. Wij verwachten de eerste aanvraag van DCG in 2018. De hier opgenomen PM post betreft het initiatief van Glasvezel Noord. Wij willen dit initiatief graag ondersteunen, maar op dit moment is er nog geen aanvraag ingediend waardoor het nog niet mogelijk is om een bedrag te noemen.	Door de raad is begin 2019 een budget beschikbaar gesteld voor de aanleg van glasvezel (Glasvezel Buitenaf/Renet). Het betreft een gezamenlijk project waarin tevens Aa en Hunze en Assen en de provincie Drenthe participeren. Aa en Hunze fungeert als penvoerder en heeft ide subsidiebeschikking verstrekt namens alle deelnemers. De aanleg is in de gemeente Aa en Hunze begonnen. De aanleg in Tynaarlo zal in 2020 plaatsvinden.	Ja	1	De aanleg van glasvezel Buitenaf en de daarbij behorende vergunningen vinden in 2020 plaats. De bijdrage in deze kosten vanuit de gemeente, zoals in de raad afgesproken, wordt dan ook in 2020 betaald.	90.000

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
18	Vitaal platteland	Begroting 2019 (€ 75.000)	Dit budget wordt ingezet als cofinanciering voor initiatieven en projecten van derden, zoals overheden, particulieren, (dorps)belangen en verenigingen. Projecten die zorgen voor een Vitaal Platteland door: <ul style="list-style-type: none"> • Behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap; • Een goed en divers ingericht groen openbaar gebied; • Een positief effect te hebben op een houdbare flora en fauna (Biodiversiteit); • Versterking van burgerkracht en die de leefbaarheid en saamhorigheid in de dorpen vergroten. 	In 2019, en zoals in de meerjarenbegroting is aangegeven ook in 2020, 2021 en 2020 is ieder jaar € 75.000 incidenteel opgenomen voor Vitaal Platteland/Natuur en Landschap. De projecten die hieronder gerealiseerd worden hebben het karakter dat ze vaak niet in 1 jaar afgerond worden, maar dat over verloop van een aantal jaren de realisatie tot stand komt. Dat heeft te maken met "initiatieven van dorpsbelangen en externe partijen" en de doorlooptijd van de projecten. Daarom lopen we ieder jaar bij de najaarbrief er tegenaan dat we gelden moeten meenemen. In 2019 zijn er tot op heden bijdragen verstrekt aan de projecten Nationaal Park, Bloemrijke Akkers en Groeningen.	Nee	0	Voorgesteld wordt de naar 2020 mee te nemen gelden van € 55.000 niet toe te voegen aan de bestemmingsreserve mee te nemen gelden, maar aan de bestaande reserve Vitaal Platteland. Op deze wijze blijven de middelen beschikbaar voor projecten in de komende jaren en hoeft niet ieder jaar bij de najaarsbrief als een project nog niet is afgerond gewaagd worden om middelen mee te nemen.	
19	Natuur- en milieueducatie	Begroting 2019 (€ 16.000)	Sinds 15 jaar wordt door IVN het scholennetwerk natuur- en milieueducatie in onze gemeente georganiseerd. Er participeren 15 basisscholen in het netwerk. De overeenkomst met IVN loopt dit jaar af. Het voornemen is de natuur- en milieueducatie op de basisscholen te continueren.	Er is aan IVN een subsidieverstrekt voor het in 2019 uitvoeren van de werkzaamheden in het kader van natuur- en milieueducatie in onze gemeente.	Nee	0		
20	Subsidie de Buitenplaats	Begroting 2019 (€ 50.000)	Museum de Buitenplaats is aangemerkt door de provincie als een museum met regionale status. Het museum draagt bij aan de promotie van Drenthe, gemeente Tynaarlo en heeft daarmee ook relatie met recreatie en toerisme. Wij willen meedoen met de provincie die hiervoor middelen beschikbaar stelt. Het museum stelt nu een visie op waarin beschreven wordt op welke manier ze een bijdrage kunnen leveren aan maatschappelijke doelen (aansluiten op veld van vrijwilligers, betrekken dorp en centrum bij activiteiten, inzet van mensen in kader van meedoen en activeren).	Het museum heeft een jaarplan ingediend op grond waarvan een subsidie is toegekend.	Nee	0		
21	Initiatieven speelvoorzieningen	Begroting 2019 (€ 20.000)	De ingezette lijn van overheidsparticipatie voor initiatieven op het gebied van speelvoorzieningen wordt met dit budget ondersteund. Dorpen en wijken leveren een belangrijke bijdrage aan het in stand houden van voorzieningen in de eigen leefomgeving. Als de initiatieven bijdragen aan (1) versterking van de sociale structuren, (2) van bewegen in de openbare ruimte en (3) meedoen, dan willen wij dit ondersteunen.	In 2019 zijn initiatieven vanuit meerdere buurten en dorpen voor nieuwe speeltoestellen gezamenlijk opgepakt met initiatiefnemers, buurtbewoners en gemeente. Het betreft 10 gerealiseerde speelplekken in de dorpen Vries, Zuidlaren, Eelde en De Groeve. Momenteel zijn er nog 4 lopende projecten in 2019. Daarnaast hebben we alweer 4 formele verzoeken liggen, waarmee de oriënterende gesprekken in het najaar zullen plaatsvinden.	Ja	1	Door de werkwijze, waarbij intensief wordt samengewerkt met buurtbewoners (overheidsparticipatie/koers) kunnen niet alle projecten in 2019 worden afgerond. Bestelling van deze toestellen gebeurt eind 2019/begin 2020 en plaatsing in 2020. In het kader van burgerparticipatie verwachten nwoners dat hun plannen gerealiseerd worden. Het gaat in dit geval naar verwachting om twee speelplekken in Zuidlaren.	9.000

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
22	Uitbreiding cultuur	Begroting 2019 (€ 40.000)	Hiermee stimuleren we projecten en activiteiten op het gebied van cultuur. Daarnaast biedt het ruimte om eenmaal per jaar een groter evenement te ondersteunen, voortkomend uit de gedachte van de culturele gemeente.	Er zijn subsidies verstrekt voor diverse culturele activiteiten.	Ja	1	In 2019 zijn gelden van de provincie ontvangen voor 75 jaarig bevrijdingsfestiviteiten. De gelden zijn bedoeld voor 2019 en 2020 en moeten door de gemeente worden aangevuld. Het totale budget is daarmee € 42.000, waarvan we 50% (€ 21.000) willen inzetten in 2020.	21.000
23	Cultuurcoaches	Begroting 2019 (€ 50.000)	In 2019 (en 2020) willen we extra inzet plegen in de vorm van de functie van een cultuurcoach. Deze inzet richt zich op de verbinding van doelgroepen met cultuur, vergelijkbaar met de inzet van de buurtsportcoaches.	Het geld voor cultuurcoaches is in 2019 en ook in 2020 opgenomen in de begroting. De werving van de cultuurcoaches in 2019 heeft ertoe geleid dat pas vanaf najaar deze functionarissen in dienst zijn, en daarom wordt het niet benutte deel van 2019 in 2020 ingezet.	Ja	1	De werving heeft tot een aanstelling geleid per het najaar van 2019. Daarom wordt voorgesteld het restant van 2019 in te zetten in 2020.	46.000
24	Inclusie: uitwerking beleidskader fysieke toegankelijkheid	Begroting 2019 (€ 28.000)	Eén van de onderwerpen op de inclusie-agenda is de fysieke toegankelijkheid. Om bij te dragen aan de visie dat iedereen mee kan doen in de samenleving en te zorgen dat ons beleid in lijn is met het VN-Verdrag, wil de gemeente de toegankelijkheid van openbare gebouwen voor mensen met een beperking verbeteren. We willen dat iedereen in gebouwen in de gemeente kan doen wat hij/zij volgens de bestemming van het gebouw zou moeten kunnen doen.	Er zijn vier aanvragen ingediend, waarbij in totaal +/- € 9.000,- gesubsidieerd is. In 2020 is wederom €20.000,- beschikbaar. Omdat de verwachting niet is dat het budget van €20.000,- volgend jaar uitgeput zal raken is het voorstel om geen budget mee te nemen naar 2020.	Nee	0		
25	Huisvesting sociaal team Zuidlaren	Begroting 2019 (€ 15.000)	Op dit moment bestaat urgentie bij het sociaal team Zuidlaren voor wat betreft de arbeidsomstandigheden en beschikbare ruimte. Dit budget wordt ingezet voor de inrichting van de (nieuwe) locatie. In 2019 gaan we in het kader van de doorontwikkeling van de toegang voor onze inwoners kijken hoe we verdergaan met de huisvesting van de sociale teams. In samenwerking met de afdeling ruimtelijke ontwikkeling wordt een plan gemaakt dat moet passen bij de visie op de sociale teams.	Er zijn investeringen in klimaatbeheersing. Er worden geen verdere investeringen voorzien, daarmee kan het restant van het budget vrijvallen.	Nee	0		
26	Levensloopbestendig wonen	Begroting 2019 (€ 15.000)	Vanuit de provincie Drenthe wordt een communicatiecampagne voor levensloopbestendig wonen opgestart. Het doel is dat inwoners van Drenthe zich meer bewust worden wat zij in hun eigen woning kunnen aanpassen om daar langer te kunnen blijven wonen. Er is een gesprek geweest met de provincie, de gemeente Noordenveld en een communicatiebureau. Hierin is uitgelegd dat gemeenten aan kunnen sluiten bij de campagne. Gezien de specifieke inhoud van de campagne en de complexiteit om dit zelfstandig op te pakken wordt voorgesteld om aan te sluiten bij de campagne van de provincie.	De campagne is inmiddels opgezet door de Provincie en o.a. de website is in de lucht.	Ja	1	De werkzaamheden/campagne lopen door in 2020	15.000

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
27	Subsidie Plaats de Wereld	Begroting 2019 (€ 47.000)	Plaats de Wereld is een werk- en pleisterplaats in het centrum van Vries. Zij hebben als missie om mensen te verbinden en hen te inspireren om samen bij te dragen aan een eerlijke en duurzame wereld. Educatie en maatschappelijke projecten vormen de kern van de activiteiten en krijgen onder andere vorm in een dorps tuin en atelier. Doormiddel van (moes)tuinieren en kunstzinnige, ambachtelijke activiteiten willen zij duurzame relaties tot stand brengen tussen een gevarieerde groep deelnemers en gebruikers. Dit budget vormt een vervolg op de in 2016 ingezette lijn. Namelijk eenvoudige, integrale en preventieve ondersteuning dichtbij.	Plaats de Wereld heeft in 2019 diverse activiteiten georganiseerd. De werk- en pleisterplaats is op dit moment 10 dagdelen per week geopend en laagdrempelig te bezoeken. Momenteel is er contact met de RUG om verder onderzoek te doen naar het maatschappelijk effect van Plaats de Wereld, dit is conform het verzoek van het de gemeente. De subsidie die bij de provincie is aangevraagd á € 45.000,- is helaas niet toegekend. Plaats de Wereld merkt dat er bij de deelnemers een toename aan problematiek is, zoals bijvoorbeeld eenzaamheid, taal en psychische problematiek. Plaats de Wereld merkt dat dit een intensievere en meer professionele vorm van begeleiding vraagt. Het project loopt verder, in 2020 wordt opnieuw budget aangevraagd.	Nee	0		
28	Inzet POH jeugd GGZ	Begroting 2019 (€ 58.000)	In 2017 is in Vries gestart met de pilot Praktijkondersteuner Huisartsen Jeugd. Bij twee huisartsenpraktijken is vanuit de gemeente een praktijkondersteuner voor vier uur per week werkzaam. Gebleken is dat het aantal verwijzingen naar de specialistische jeugdhulp door de huisartsen in Vries door de aanwezigheid van de praktijkondersteuner is verminderd en dat dit leidt tot besparingen op het budget voor jeugdhulp. Bij de huisartsen en de gemeente leeft sterk de wens om, gelet op het succes, de pilot te continueren en verder uit te rollen. We willen dit gefaseerd doen.	In 2019 realiseren we een eerste uitrol: de pilot in Vries wordt bestendigd. De komende jaren wordt bij alle huisartsenpraktijken in de gemeente de inzet van een POH gerealiseerd. De middelen voor 2020 voor dit project zijn verwerkt in het maatregelenpakket sociaal domein.	Nee	0		
29	Maatschappelijke begeleiding nieuwkomers	Begroting 2019 (€ 10.000)	Het budget voor de maatschappelijke begeleiding van nieuwkomers wordt verhoogd om de extra begeleiding en de uitvoering van het participatieverklaringstraject uit te voeren. Dit kan worden gedekt uit de reserve Participatie die hiervoor bestemd is.	Gelden zijn in 2019 ingezet voor spreekuren en in samenwerking met vluchtelingenwerk. Geen geld meenemen naar 2020, als in 2020 geld nodig is wordt dit in samenhang met ontwikkeling nieuwe wet inburgering uitgevoerd, waarbij dekking uit participatiereserve kan worden ingezet.	Nee	0		
30	Preventief gezondheidsbeleid	Begroting 2019 (€ 10.000)	Met dit budget wordt extra inzet gepleegd op: <ul style="list-style-type: none"> • Toewerken naar een dekkend netwerk van AED's • Inzet op een rookvrije generatie 	Gelden worden in 2019 benut in aansluiting voor ontwikkeling van thema's die bij nota preventief gezondheidsbeleid worden benoemd	Nee	0		

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
31	Regionale Energie Strategie (RES)	Begroting 2019 (€ 40.000)	De inzet van de Regionale Energie Strategie (RES) is nodig om overeenstemming te bereiken tussen Rijk en regio's over de inzet voor hernieuwbare elektriciteitsopwekking en duurzame warmteverdeling in onze regio. De inzet bestaat ook uit middelen om onderzoeken uit te kunnen voeren naar bijvoorbeeld de energiepotentie, woningvoorraad, vormen van grootschalige duurzame energie. Ook de afstemming met de inwoners vinden we belangrijk en voor dat proces zijn ook kosten geraamd. Omdat het een nieuw traject is hebben we de kosten geraamd als indicatie voor de komende periode.	De ingeschatte snelheid waarmee de regionale Energie Strategie (RES) tot ontwikkeling komt is vertraagd, waardoor we niet het volledige budget aan extra middelen nodig hebben in 2019. Dit leidt tot een naar verwachting incidenteel voordeel in 2019 van € 20.000.	Nee	0		
32	Project asbest daken	Begroting 2019 (€ 18.000)	Dit project heeft betrekking op het verbod om vanaf 2024 asbestdaken te hebben. Met het project wordt beoogd op tijd een gezonde(re) leefomgeving te creëren en de noodzaak van handhaving te voorkomen.	Dit project gaat niet door, de Eerste Kamer heeft geen verbod ingesteld.	Nee	0		
33	Kwaliteitscriteria VTH	Begroting 2019 (€ 35.000)	Er zijn extra wettelijke eisen gesteld aan gemeentelijke organisaties bij de uitvoering van de VTH taken. Deze eisen hebben betrekking op kwaliteit en kwantiteit. Gemeenten hebben feitelijk de keus om zelf te voldoen aan de eisen, of in samenwerking met andere gemeenten de VTH taken onder te brengen bij een omgevingsdienst (zoals de RUD). De SDA+N gemeenten hebben besloten om de basistaken bij de RUD te beleggen. We schaffen een programma aan om inzichtelijk te maken en houden waar de organisaties wel of nog niet voldoen aan de eisen. Daarnaast doen we een 0-meting.	De inventarisatie van de medewerkers is uitgevoerd. De installatie van het programma en het vullen van de gegevens zal mogelijk niet in 2019 plaatsvinden; niet alle deelnemende gemeenten hebben de inventarisatie al gehad. Voor de komende jaren is budget nodig voor evt nieuwe medewerkers. Daarvoor is budget gereserveerd. Het restant hoeft dan niet meegenomen te worden naar 2020.	Nee	0		
34	Capaciteit t.b.v opstellen kadernota sociaal domein	Begroting 2019 (€ 30.000)	Medio 2019 willen wij een kadernota Sociaal Beleid vaststellen, waarin de visies op het gebied van Jeugdhulp, WMO en Werk en Inkomen samenkomen. Wij willen dat de totstandkoming van deze kadernota samen met het Burgerplatform wordt gerealiseerd. Dit budget wordt ingezet voor de procesbegeleiding.	Het budget is ingezet voor de inhuur van een projectleider/procesbegeleider voor het begeleiden van een drietal opdrachten in het sociaal domein (opstellen kadernota, onderzoek olopende kosten jeugdhulp & WMO en keuzes toegangsmodel).	Nee	0		

Nr	Omschrijving	Beschikbaar gesteld	Toelichting	Ontwikkelingen in 2019 (& eventueel verdere planning)	Middelen meenemen naar 2020?	Aantal jaren meegenomen	Waarom meenemen naar 2020?	Bedrag mee te nemen 2020
35	Dorpsinitiatieven	€ 250.000	Dit betreft de gelden voor de uitvoering van de motie bruisende kernen.	n.v.t.	Ja		Zowel met Vries als met Eelde zijn de vanuit het dorp gekomen initiatieven besproken en in een stadium van besluitvorming. Voor Zuidlaren wordt aangesloten bij Centrumontwikkeling Zuidlaren. De uitvoering van Eelde/Paterswolde en Vries vindt plaats in 2020. Gelden moeten voor uitvoering mee naar 2020. Gereed in 2020.	250.000
36	Dossier mijnbouw	€ 41.046	In verband met lopende en verwachte (beroeps)procedures inzake winningsplannen is aanvullende juridische inzet noodzakelijk. In het structureel beschikbare budget is beperkt ruimte aanwezig voor deze aanvullende juridische ondersteuning.	n.v.t.	Ja		De kosten juridische advisering, ook van gestarte procedures, worden vooral in 2020 verwacht.	36.000
Totaal beschikbaar							Voorstel tot meenemen naar 2020:	621.255

* Soms is in bovenstaande tabel een groter bedrag aan mee te nemen gelden opgenomen dan bij het opmaken van de jaarrekening daadwerkelijk is overgebleven. Het bedrag zoals opgenomen in bovenstaande tabel geldt als maximum. Indien minder is overgebleven, wordt ook minder meegenomen

Aanpassing in reserves en voorzieningen

Bestemmingsreserve Vitaal platteland

In het incidenteel nieuw beleid in de begroting 2019 is een bedrag van € 75.000 aangevraagd ter cofinanciering van initiatieven en/of projecten van derden, zoals overheden, particulieren, (dorps)belangen en verenigingen. Projecten die zorgen voor een Vitaal Platteland door behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap; een goed en divers ingericht groen openbaar gebied; een positief effect te hebben op een houdbare flora en fauna (Biodiversiteit); versterking van burgerkracht en de leefbaarheid en saamhorigheid in de dorpen vergroten.

Omdat het hier projecten betreft die afhankelijk zijn van besluitvorming van derden en een langere doorlooptijd kennen, stellen wij voor om –net als in eerdere jaren- de middelen beschikbaar te stellen middels het maatschappelijke krediet vitaal platteland en ter dekking de bestemmingsreserve vitaal platteland te vullen met dezelfde bedragen. Aan het eind van het boekjaar wordt dan een afrekening gemaakt tussen het maatschappelijke krediet en de middelen die besteed zijn.

Kortweg stellen wij het volgende voor:

- 1) Het maatschappelijk krediet Vitaal platteland ophogen met € 75.000.
- 2) Ter dekking van de ophoging het incidenteel beschikbaar gestelde budget uit de begroting 2019 ad € 75.000 te doteren aan de bestemmingsreserve Vitaal platteland.
- 3) Jaarlijks een afrekening maken van de lasten voor de projecten vitaal platteland met deze bestemmingsreserve.

Instellen bestemmingsreserve tussenvoorziening spoedzoekers

Onder incidenteel nieuw beleid 2017/2018 is een bedrag van € 375.000 beschikbaar gesteld als impuls volkshuisvesting/sociale woningbouw. Op pagina 29 van deze najaarsbrief wordt een toelichting gegeven over de bestedingen ten laste van dit budget. Op dit moment resteert nog een bedrag van € 350.000 waar geen concrete initiatieven voor zijn. Wij willen in 2019 starten met een pilot voor spoedzoekers, waarbij wij inwoners met een acute huisvestingsbehoefte ondersteunen met huisvesting en begeleiding. Wij willen van het restant dat beschikbaar is voor de impuls sociale woningbouw een bedrag van € 300.000 aan een bestemmingsreserve spoedzoekers doteren en het college toestemming geven om deze middelen in te zetten voor dit doel. De kosten die gemaakt worden voor de pilot tussenvoorziening spoedzoekers kunnen uit deze bestemmingsreserve worden gedekt.

Instellen voorziening PBH-gronden (aankoop Leyten)

Conform de nota reserves en voorzieningen is voor het instellen van een voorziening een raadsbesluit benodigd. Ondanks het onontkombare karakter van deze bijstelling wordt dit voorstel aan uw raad voorgelegd. Het betreft een bedrag van € 2,9 miljoen. De voorziening komt rechtstreeks ten laste van de exploitatie.

Voorstellen voor besluitvorming

Op basis van de voorstellen en uitkomsten die zijn opgenomen in deze rapportage stellen wij uw raad voor akkoord te gaan met de volgende beslispunten:

1. Kennis te nemen van de voortgang van de activiteiten, doelen en ontwikkelingen per hoofdstuk per 1 september 2019;
2. Het incidentele nadeel 2019 van € 3.293.000 te onttrekken aan de Algemene Reserve Grote Investerings (ARGI);
3. Het structurele voordeel van € 63.000 vanaf 2020 op te nemen in de meerjarenbegroting;
4. In te stemmen met het ophogen van het economisch krediet CBS Het Stroomdal met € 221.000 en de bijbehorende extra kapitaallasten van € 7.459 ten laste te brengen van het budget accommodatiebeleid;
5. In te stemmen met de voorgestelde aanpassingen van de jaarschijven van de maatschappelijke kredieten;
6. In te stemmen met de in deze najaarsbrief genoemde mee te nemen gelden ad € 621.255;
7. In te stemmen met het ophogen van het maatschappelijk krediet Vitaal Platteland met € 75.000 in 2019 en dit bedrag te doteren aan de bestemmingsreserve Vitaal Platteland ten laste van het budget Vitaal Platteland.
8. In te stemmen met het verlengen van de bedrijvenregeling Drenthe tot en met 31-12-2020;
9. In te stemmen met het instellen van de reserve tussenvoorziening spoedzoekers en de bestemmingsreserve te doteren met € 300.000 ten laste van het budget impuls volkshuisvesting sociale woningbouw en het college toestemming geven om deze middelen voor de pilot in te zetten.
10. In te stemmen met het instellen van de voorziening PBH-gronden.

Wij vertrouwen erop u met deze brief op hoofdlijnen op een korte en bondige manier te hebben geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen en noodzakelijke bijstellingen en leggen deze voor besluitvorming aan de gemeenteraad voor. De vergadering waarin deze tussenrapportage wordt behandeld staat gepland op 5 november 2019.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders

mr. J. Th. van Nieukerken
gemeentesecretaris

drs. M.J.F.J. Thijsen
burgemeester

Bijlage 1: Bijstelling begroting 2019

+ is voordeel, - is nadeel, afgerond op 1.000 euro

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning								
Overheveling taakveld Vrijval voorziening wachtgeld wethouders	43.000		43.000		43.000		43.000	
Totaal taakveld Bestuur	124.000		43.000		43.000		43.000	
Aanpassen inkomsten		-60.000						
Aanpassen lasten	20.000							
Totaal taakveld Burgerzaken	20.000	-60.000						
Gebouwen tijdelijk in beheer	-15.000							
Opbrengst verkoop grondstuk		157.000						
Opbrengsten verhuur		50.000		17.000		17.000		17.000
Pachtinkomsten		15.000		15.000		15.000		15.000
Verkoop panden		1.023.000						
Totaal taakveld Beheer overige gebouwen en gronden	-15.000	1.245.000		32.000		32.000		32.000
Aanpassing lasten SDA belastingen	-4.000							
Bijdrage GGU	-41.000		-41.000		-41.000		-41.000	
Cf. PPN '19 implementatie sociaal domein	-108.000		-42.000					
Informatiebeleidsplan	-40.000							
Overheveling taakveld	-43.000				-43.000		-43.000	
Totaal taakveld Overhead	-236.000		-126.000		-84.000		-84.000	
Vrijval rentelasten	50.000							
Totaal taakveld Treasury	50.000							
Aanpassing baten dwanginvordering		16.000		16.000		16.000		16.000
Aanpassing lasten belastingen	5.000		5.000		5.000		5.000	
Lasten dwanginvordering	-16.000		-16.000		-16.000		-16.000	
Totaal taakveld OZB woningen	-11.000	16.000	-11.000	16.000	-11.000	16.000	-11.000	16.000
Saldo BTW-compensatiefonds		-228.000						
Septembercirculaire 2019		-233.000						
Totaal taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		-461.000						
Vrijval onvoorzien inc. middelen	4.000		4.000		4.000		4.000	
Totaal taakveld Overige baten en lasten	4.000		4.000		4.000		4.000	
Vennootschapsbelasting	-6.000							
Totaal taakveld Vennootschapsbelasting (VpB)	-6.000							
Combinatiefunctionarissen		30.000						
Dekking Informatiebeleidsplan		40.000						
Maatschappelijke begeleiding nieuwkomers	-97.000							
Reserve Tussenvoorziening								
Spedzoekers	-300.000							
Reserve Vitaal Platteland	-75.000							
Vrijval kap.last. Bruggen ri. ARG1 (BOR)	-75.000							
Vrijval. kap.last sport ri. ARG1	-110.000							
Totaal taakveld Mutaties reserves	-657.000	70.000						
Totaal hoofdstuk 0	-727.000	810.000	-90.000	48.000	-48.000	48.000	-48.000	48.000
Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer en waterstaat								
Aanpassen inkomsten		1.000		1.000		1.000		1.000
Aanpassen lasten	91.000		73.000		73.000		73.000	
Aanpassing inkomsten kabelwerkzaamheden		19.000						
Aanpassing lasten	-32.000		-1.000		-1.000		-1.000	
Afrondingsverschil								
Terugontvangen belastingen	38.000							
Vrijval kapitaallasten Bruggen	75.000							
Totaal taakveld Verkeer en Vervoer	172.000	20.000	72.000	1.000	72.000	1.000	72.000	1.000
Aanpassen inkomsten		20.000						
Totaal taakveld Openbaar vervoer		20.000						
Totaal hoofdstuk 2	172.000	40.000	72.000	1.000	72.000	1.000	72.000	1.000
Hoofdstuk 3 Economie								
Incidenteel budget EZ en R&T	65.000							
Structuurwijziging GAE	40.000							
Totaal taakveld Economische ontwikkeling	105.000							
Aanpassen inkomsten		-17.000						
Afrondingsverschil								
Totaal taakveld Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen		-17.000						
Totaal hoofdstuk 3	105.000	-17.000						

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Hoofdstuk 4 Onderwijs								
Bijdrage natuur- en milieueducatie	16.000							
Totaal taakveld Openbaar basisonderwijs	16.000							
Totaal hoofdstuk 4	16.000							
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie								
Combinatiefunctionarissen Vrijval kapitaallast invest.plan. sport	-30.000							
Totaal taakveld Sportbeleid en activering	110.000							
Aanpassing huurinkomsten	80.000	18.000						
Totaal taakveld Sportaccommodaties		18.000						
Culturele raden	12.000							
Totaal taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	12.000							
Aanleg speelplek	-5.000	5.000						
Aanpassen lasten	-3.000		-3.000		-3.000		-3.000	
Totaal taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-8.000	5.000	-3.000		-3.000		-3.000	
Totaal hoofdstuk 5	84.000	23.000	-3.000		-3.000		-3.000	
Hoofdstuk 6 Sociaal domein								
Actualisatie budgetten samenkracht & bur	73.000							
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	92.000							
Maatschappelijke begeleiding nieuwkomers	97.000							
TUVO reservering	378.000							
Totaal taakveld Samenkracht en burgerparticipatie	640.000							
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	227.000							
Bijstandsverlening Cf. PPN '19 implementatie sociaal domein	336.000	-223.000						
Totaal taakveld Inkomensregelingen	25.000							
Septemercirculaire 2019	588.000	-223.000						
Totaal taakveld Arbeidsparticipatie	-1.000							
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	-1.000							
Cf. PPN '19 implementatie sociaal domein	83.000							
Totaal taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO)	83.000							
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	-645.000	-60.000						
Cf. PPN '19 implementatie sociaal domein			42.000					
Septemercirculaire 2019	-24.000							
Totaal taakveld Maatwerkdienstverlening 18+	-669.000	-60.000	42.000					
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	-1.806.000							
Septemercirculaire 2019	21.000							
Totaal taakveld Maatwerkdienstverlening 18-	-1.785.000							
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	600.000							
Totaal taakveld Geëscaleerde zorg 18+	600.000							
Actualisatie budgetten WMO & Jeugd	-431.000							
Totaal taakveld Geëscaleerde zorg 18-	-431.000							
Totaal hoofdstuk 6	-975.000	-283.000	42.000					
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu								
Regionale Energie Strategie RES	20.000							
Totaal taakveld Milieubeheer	20.000							
Aanpassen inkomsten		-140.000						
Bijstelling storting voor. begraven		105.000						
Totaal taakveld Begraafplaatsen en crematoria		-35.000						
Totaal hoofdstuk 7	20.000	-35.000						
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								
Planschadeclaims	-10.000							
Totaal taakveld Ruimtelijke ordening	-10.000							

Omschrijving	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Instellen voorziening PBH	-2.884.000							
Totaal taakveld Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-2.884.000							
Pachtinkomsten woonwagenerven		-7.000		-7.000		-7.000		-7.000
Reserve Tussenvoorziening								
Spoedzoekers	300.000							
Reserve Vitaal Platteland	75.000							
Totaal taakveld Wonen en bouwen	375.000	-7.000		-7.000		-7.000		-7.000
Totaal hoofdstuk 8	-2.519.000	-7.000		-7.000		-7.000		-7.000
Totaal	-3.824.000	531.000	21.000	42.000	21.000	42.000	21.000	42.000
Saldo/resultaat voorjaarsbrief	-3.293.000		63.000		63.000		63.000	

Bijlage 2: Monitor Sociaal Domein

1. Financiële stand van zaken

In de monitor bij de Voorjaarsbrief is, op grond van de ontwikkelingen in de tweede helft van 2018 en de eerste maanden van 2019, de verwachting uitgesproken dat we in 2019 waarschijnlijk niet uit zullen komen met de beschikbare budgetten in het Sociaal Domein, ondanks de extra budgetten die op grond van de meicirculaire beschikbaar zijn gesteld.

Op basis van de zorguitgaven over de eerste helft van 2019 wordt voor de Jeugd een gunstiger resultaat verwacht dan in 2018. Het resultaat is nog wel negatief. Op het onderdeel Jeugd wordt een tekort verwacht van ongeveer € 2,2 miljoen.

Bij de Wmo lopen de kosten op dit moment nog in de pas met de beschikbare budgetten, maar hier bestaat het risico van een verdere kostenstijging vanwege (vooral) het toegenomen aantal aanvragen voor huishoudelijke hulp.

Op het onderdeel Participatiewet wordt een overschot verwacht van € 0,1 miljoen. Per saldo een prognose tekort op het Sociaal Domein van € 1,9 miljoen die we in de Najaarsbrief hebben verwerkt.

Op grond van de huidige zorgvraag bij de Jeugd, de groeiende vraag bij de Wmo en de omvang van de budgetten, zullen de uitgaven en opbrengsten zonder aanpassingen in bijvoorbeeld inkoop, beleid en uitvoering niet op korte termijn met elkaar in evenwicht komen. Deze situatie noodzaakt om op inhoud te investeren op ontwikkelingen in het sociaal domein en daaraan is een pakket aan maatregelen vastgesteld dat veel aspecten van het sociaal domein raakt. Uitgangspunt daarbij is dat de uitgaven van de WMO /Jeugdwet en Participatiewet binnen de Rijks budgettaire kaders blijven, om zo tot een duurzaam financieel perspectief te komen en tegelijkertijd de visie en kwaliteit op de dienstverlening waar te kunnen blijven maken.

Jeugd:

Ten aanzien van de Jeugd was de verwachting in de monitor bij de Voorjaarsbrief dat we ook in 2019 niet uit zouden komen met de beschikbare middelen, al wees de eerste prognose voor de zorgkosten in 2019 op een lichte daling van die kosten. Op dit moment is echter toch weer een stijging van de kosten zichtbaar en wordt het tekort ingeschat op € 2,2 miljoen. Dat is weliswaar lager dan het tekort in 2018 (€ 2,8 miljoen), maar dat wordt veroorzaakt doordat vanuit het Rijk meer budget beschikbaar is gesteld. Een deel van deze extra middelen is vooralsnog tijdelijk (t/m 2021). Aanvullend onderzoek door het kabinet zal moeten uitwijzen of er ook structureel meer middelen beschikbaar komen om de tekorten op de Jeugd te kunnen dekken. Als er alleen wordt gekeken naar de zorgkosten voor de jeugd, dan is er in vergelijking met 2018 op dit moment een stijging van € 100.000.

Wmo:

In de prognose voor 2019 gaan we er van uit dat de verwachte uitgaven nog binnen de bestaande middelen van het totaal beschikbaar Wmo-budget ad € 7,1 miljoen (2018: € 6,8 miljoen) gedekt kunnen worden. Op dit moment is een overschot zichtbaar van ongeveer € 200.000. Er is in de eerste helft van 2019 wel een duidelijke kostenstijging zichtbaar bij de huishoudelijke hulp, voor het grootste deel veroorzaakt door de invoering van het zogenaamde abonnementstarief. Hetzelfde effect zien we, in mindere mate, ook bij de woonvoorzieningen. In de monitor bij de Voorjaarsbrief werd, in vergelijking met 2018, een bedrag van zeker € 400.000 aan extra uitgaven voor Wmo-voorzieningen verwacht als gevolg van de invoering van het abonnementstarief. Op basis van de uitgaven over het eerste halfjaar is de stijging (op jaarbasis) echter al € 650.000. In het volgende hoofdstuk wordt onder de kopjes A en C nader ingegaan op het abonnementstarief en de effecten daarvan.

In de prognose voor de Wmo zijn de ontvangsten uit eigen bijdragen en het verwachte positieve resultaat bij het Beschermd Wonen meegenomen.

Participatiewet:

Op grond van de eerste bestuursrapportage van het Werkplein Drentse Aa (WPDA) kan op de uitvoering van de participatiewet een voordeel van circa € 100.000 verwacht worden. Weliswaar is er ten opzichte van de begroting sprake van een negatieve bijstelling van de te ontvangen rijksmiddelen (BUIG), maar dit wordt meer dan gecompenseerd door het in hoofdstuk 4 van deze monitor gemelde lager dan verwacht aantal uitkeringen.

Facturatie zorg in natura:

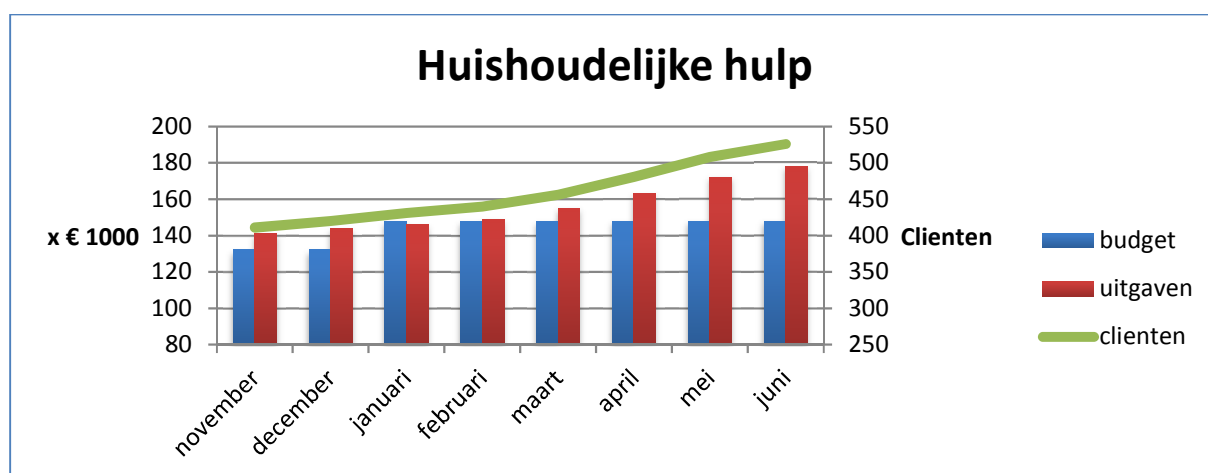
Met ingang van 1 januari 2016 loopt het traject van zorgtoekenning tot en met de daadwerkelijke facturering via het zogenaamde digitale berichtenverkeer. Alle zorgleveranciers zijn hier op aangesloten. Omdat sommige zorgleveranciers achterblijven met het (tijdig) factureren van zorgkosten, wordt bij de prognose van de in de volgende hoofdstukken genoemde uitgaven voor Wmo en Jeugd niet van de werkelijke facturering uitgegaan, maar van de verplichtingen (de vastgelegde indicaties) die zijn aangegaan. Op basis van de ervaringen over 2017 en 2018 gaan we ervan uit dat 95% van de Wmo-verplichtingen wordt 'verzilverd', bij de Jeugd is dat percentage 90.

2. Wmo

In deze paragraaf lichten we de belangrijkste ontwikkelingen toe in de diverse onderdelen die binnen de Wmo vallen. Het gaat hierbij met name om de uitgaven voor de huishoudelijke hulp (incl. toeslag) en de uitgaven voor de nieuwe Wmo-taken (groeps- en dagbesteding en begeleiding).

A. Maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp (budget € 2.005.000)

De ontwikkeling van de uitgaven en het aantal cliënten in de huishoudelijke hulp wordt als volgt weergegeven:

De uitgaven voor deze voorziening bedroegen in 2018 € 1.460.000. Voor 2019 wordt een stijging verwacht tot meer dan € 2 miljoen (op basis van de stand van zaken per 1 juli 2019). Het aantal cliënten bedroeg in juli 2018 381, in december 2018 408, op 1 maart 2019 440 en is in juni 2019 doorgestegen naar 526. Vanaf 2017 was steeds een langzame groei zichtbaar van het aantal cliënten met huishoudelijke hulp, maar deze stijging is in 2019 veel groter dan voorheen. De oorzaak hiervan moet worden gezocht in de vervanging van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage door een zogeheten abonnementstarief. Dit is een vast tarief van maximaal € 17,50 per periode van vier weken. Zie ook onderdeel C (Eigen bijdragen).

In de praktijk wordt zichtbaar dat cliënten die voorheen de hulp in de huishouding helemaal zelf betaalden (in verband met de hoogte van de eigen bijdrage die zij zouden moeten betalen) nu, vanwege de invoering van het abonnementstarief, een aanvraag indienen voor een maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp. Daarnaast is er de groep cliënten die gebruik maakt van de algemene voorziening schoonmaakhulp (zie onderdeel B hierna) maar 'overstapt' naar de maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp. Voor deze cliënten is het gebruik maken van de algemene voorziening door de invoering van het abonnementstarief (op dit moment) in alle gevallen duurder geworden dan het gebruik maken van de maatwerkvoorziening. Voor de gemeente is het net andersom: de maatwerkvoorziening is duurder dan de algemene voorziening. In de monitor bij de Voorjaarsbrief werd uitgegaan van een stijging van de uitgaven voor huishoudelijke hulp tot € 1,8 miljoen op basis van de aanname dat het effect van de invoering van het abonnementstarief na het eerste kwartaal grotendeels zou zijn weggeëbd. Dit blijkt echter niet het geval; de groei is juist het grootst in het tweede kwartaal.

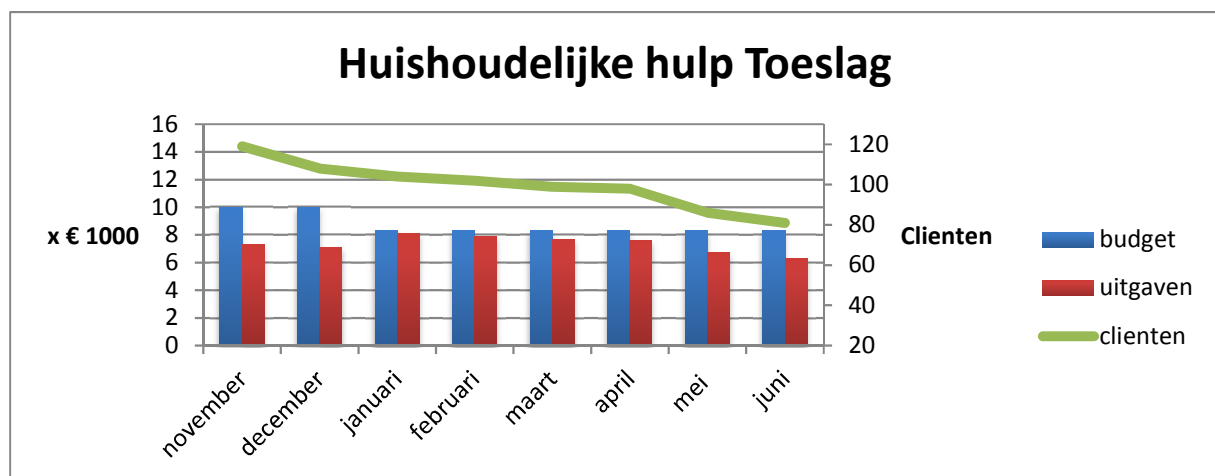

De kostenstijging bij de maatwerkvoorziening huishoudelijke hulp wordt dus voor een deel veroorzaakt door 'nieuwe' cliënten, al dan niet als gevolg van de invoering van het abonnementstarief, en voor een deel door cliënten die 'overstappen' vanuit de algemene voorziening. Het totale aantal cliënten (maatwerkvoorziening én algemene voorziening) steeg van 513 in juli 2018 tot 516 in december 2018, 542 per 1 maart 2019 naar 607 in juni 2019.

Naast de huishoudelijke hulp in natura wordt deze voorziening ook in de vorm van een PGB verstrekt. Dit betreft op dit moment 17 cliënten en gaat om een bedrag van € 50.000 per jaar.

B. Huishoudelijke Hulp Toeslag (budget € 80.000)

Uit dit budget wordt de Algemene Voorziening Schoonmaakhulp (AVS) bekostigd. De gemeente Tynaarlo heeft besloten om deze regeling ook in 2019 voort te zetten, waarbij de toeslag per uur is verhoogd in verband met de gestegen uurlonen van de huishoudelijke hulp. De ontwikkeling van het aantal cliënten dat gebruikt maakt van de AVS, en de bijbehorende uitgaven, staat in de grafiek hieronder.

Het aantal cliënten dat gebruik maakt van deze algemene voorziening daalt al geruime tijd. Van 132 in juli 2018 naar 108 in december 2018, 102 op 1 maart 2019 en 81 in juni 2019. De belangrijkste oorzaak hiervan is de invoering van het abonnementstarief (zie hierboven onder A). Uitgaande van deze ontwikkelingen (daling cliëntenaantallen in combinatie met een hogere toeslag per uur) is het budget voor 2019 opnieuw naar beneden bijgesteld.

C. Eigen Bijdragen (budget € -235.000)

De eigen bijdragen betreffen alleen de Wmo-taken; een eigen bijdrage voor ingezette jeugdhulp is als gevolg van besluitvorming op rijksniveau niet aan de orde.

Voor 2019 wordt een daling van de inkomsten uit eigen bijdragen voorzien. Deze daling wordt veroorzaakt door de invoering van het zogenaamde abonnementstarief per 1 januari 2019. Vanaf die datum is een (maximale) bijdrage per vier weken verschuldigd van € 17,50. Vóór 1 januari 2019 was de eigen bijdrage afhankelijk van het inkomen en het vermogen van de ontvanger van een Wmo-voorziening. Overigens worden gemeenten door het Rijk gecompenseerd voor de weggevallen inkomsten uit eigen bijdragen door een toevoeging aan het Gemeentefonds. Door de invoering van het abonnementstarief verwachten gemeenten echter ook extra aanvragen voor een Wmo-voorziening en daarmee hogere kosten. De VNG en de Raad van State hebben voorafgaand aan de invoering van het abonnementstarief al op dit gevolg gewezen; gemeenten hebben bij een aantal voorzieningen, waaronder de huishoudelijke hulp, namelijk nauwelijks mogelijkheden om deze ontwikkeling bij te sturen. Of gemeenten voor deze éxtra kosten worden gecompenseerd, is op dit moment onduidelijk;

gemeenten zijn hierover in gesprek met de minister. Deze ontwikkeling wordt ook landelijk gemonitord door het CBS. De eerste CBS-rapportage hierover wordt in september 2019 verwacht.

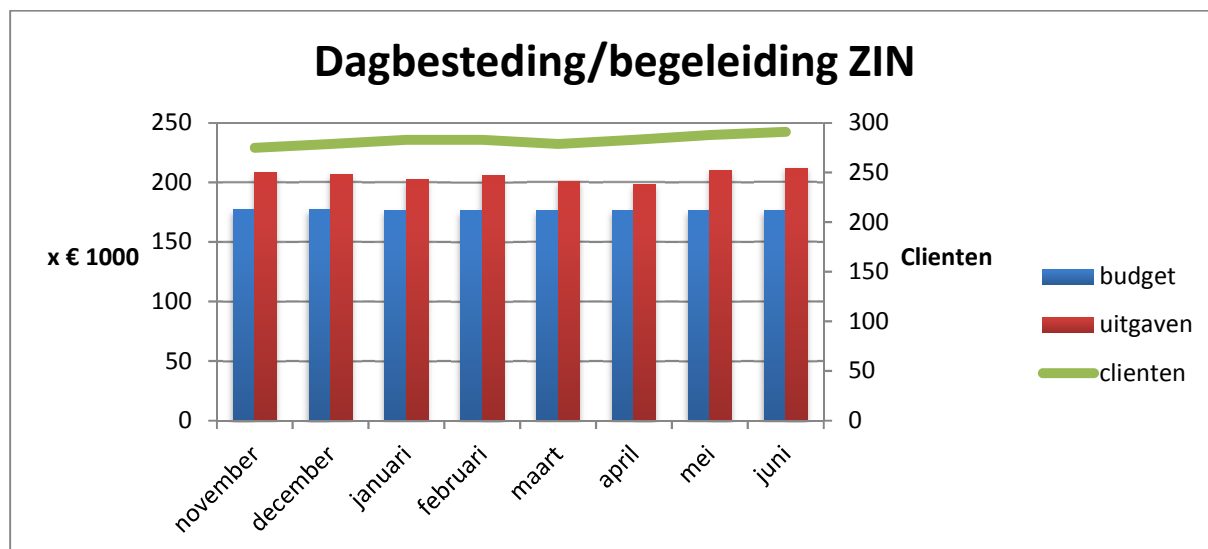
Het in de begroting 2019 opgenomen bedrag aan te ontvangen eigen bijdragen is gebaseerd op de tot medio april 2019 ontvangen eigen bijdragen. De ontvangsten zijn daarna echter teruggelopen. De eigen bijdragen worden geïnd door het CAK en vervolgens uitbetaald aan de gemeente. Vermoedelijk hadden de relatief hoge ontvangsten in de eerste maanden van 2019 nog betrekking op geïnde (inkomens- en vermogensafhankelijke) eigen bijdragen over 2018. In 2018 werd in totaal € 369.000 aan eigen bijdragen ontvangen. Voor 2019 wordt uitgegaan van een bedrag van € 235.000.

D. Dagbesteding en Begeleiding

Met ingang van 1 januari 2015 zijn in het kader van de decentralisaties taken overgeheveld van de AWBZ naar de gemeenten. De belangrijkste uitgaven betreffen de uitgaven voor individuele begeleiding en groeps-/en dagbesteding. Hierbij wordt de zorg zowel in natura (ZIN) als in de vorm van Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) verstrekt. In onderstaande grafieken wordt de ontwikkeling in de verschillende uitgaven weergegeven.

Zorg in Natura (budget € 2.500.000)

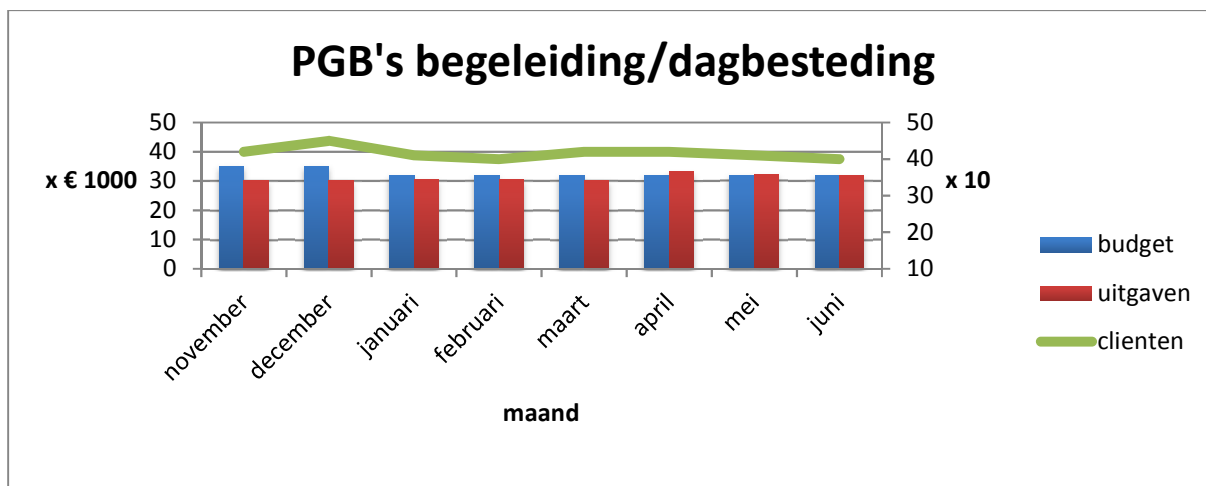
De ontwikkeling in de uitgaven voor begeleiding en dagbesteding (zorg in natura) is als volgt:

Het aantal cliënten is in de loop van 2018 toegenomen van 225 in januari tot 279 in december 2018. Op 1 maart 2019 zijn er 283 cliënten met dagbesteding/begeleiding in natura en in juni 2019 waren dat er 291. In 2018 is voor deze voorziening € 2.370.000 uitgegeven. Voor 2019 worden de uitgaven op € 2.500.000 geraamd. Gezien de toch grote stijging van het aantal cliënten in deze voorziening kan de stijging van de kosten in 2019, ten opzichte van 2018, relatief beperkt worden genoemd. De verklaring hiervoor is, dat de stijging van het aantal cliënten bijna uitsluitend op (het relatief goedkope) interventieniveau 5 plaatsvindt, terwijl de kosten op het duurdere interventieniveau 7 dalen.

PGB's begeleiding/ dagbesteding (budget € 385.000)

Voor dagbesteding/begeleiding worden, naast zorg in natura, dus ook PGB's beschikbaar gesteld. In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de PGB's voor dagbesteding/begeleiding weergegeven.

Het aantal cliënten met een PGB voor begeleiding/dagbesteding is van januari 2018 tot januari 2019 gedaald van 50 naar 40. Ook in juni 2019 is dit aantal 40. De kosten van deze PGB's worden voor 2019 begroot op € 385.000, vergelijkbaar met de werkelijke uitgaven in 2018. De in de grafiek opgenomen uitgaven zijn een weergave van de voorschotten die aan de SVB worden betaald. De SVB maakt in september een prognose van de werkelijk te verwachten uitgaven voor dat jaar en past de voorschotten in het vierde kwartaal daarop aan.

E. Beschermd Wonen

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor beschermd wonen. De financiering daarvan loopt nu nog via onze centrumgemeente Assen.

Het aandeel van de gemeente Tynaarlo in het totale budget voor Beschermd Wonen zorgde in 2017 voor een positief resultaat van € 657.000. Het positief resultaat over 2018 was ruim € 488.000. Als oorzaak van het gedaalde positieve resultaat wordt de toegenomen vraag naar deze voorziening genoemd. Voor 2019 wordt een iets positiever resultaat verwacht (€ 495.000) in verband met de gestegen integratie uitkering en de ontvangsten uit eigen bijdragen.

F. Wonen/rolstoelen/individueel vervoer (budget € 991.000)

Onder deze Wmo-voorzieningen vallen de woonvoorzieningen, de rolstoelen, vervoermiddelen en het collectief vervoer. De kosten van deze voorzieningen bedroegen in 2017 ruim € 900.000 en in 2018 ongeveer € 1 miljoen. Deze stijging werd vooral veroorzaakt door enkele dure woningaanpassingen. In de monitor bij de Voorjaarsbrief is opgemerkt dat de invoering van het abonnementstarief (eigen bijdrage) zou kunnen leiden tot een stijging van met name het aantal aanvragen voor een woonvoorziening of een individuele vervoersvoorziening, zoals bijvoorbeeld een scootmobiel. Voor rolstoelen wordt namelijk geen eigen bijdrage betaald en voor het collectief vervoer betaalt de cliënt al een eigen bijdrage in de vorm van een bedrag per gereisde kilometer, net als bij het OV. Op dit moment is zichtbaar dat de kosten in verband met woonvoorzieningen inderdaad zijn gestegen, maar dat de uitgaven voor met name rolstoelen zijn gedaald. Het totaal beschikbare budget voor deze voorzieningen hoeft dan ook niet te worden aangepast.

3. Jeugdhulp

Zorg in natura (totale budget € 7.578.000)

Met ingang van 1 januari 2017 wordt de Jeugdwet in NMD (Noord- en Midden Drenthe) -verband uitgevoerd. De financiële uitvoering vindt plaats per gemeente, met uitzondering van de bovenregionale jeugdzorg, die vindt plaats op Drenthe breed niveau.

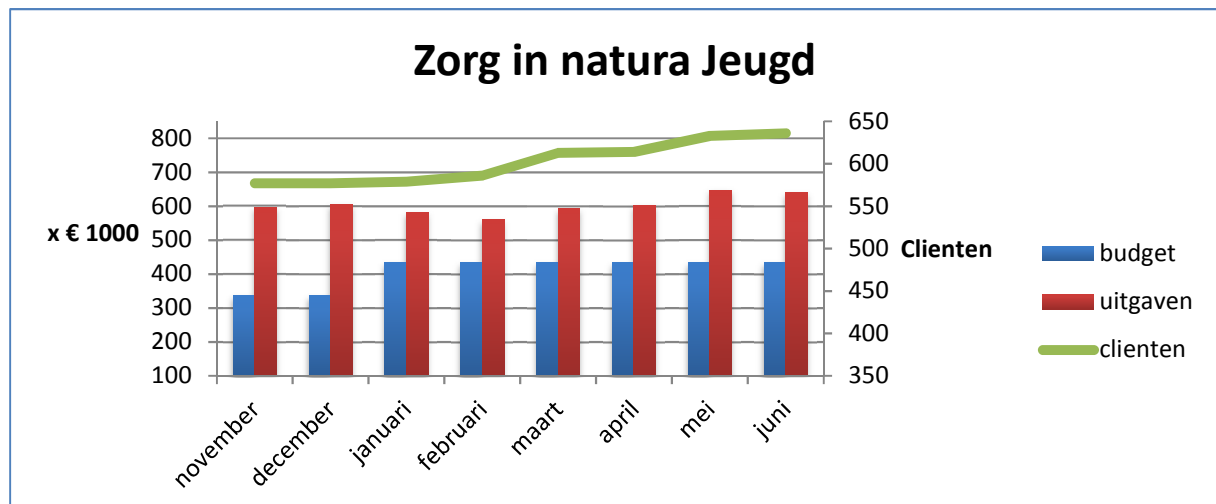
Het aantal cliënten met zorg in natura is tussen januari 2017 en 1 april 2018 gestegen van 484 naar 595, met een uitschieter van 615 in december 2017. In maart 2018 waren er 588 cliënten en op 1 maart 2019 zijn dat er 586. In de monitor bij de Voorjaarsbrief is voor 2019 uitgegaan van een

kostenniveau dat hoort bij dit redelijk stabiele cliëntenaantal. In het tweede kwartaal van 2019 is het aantal cliënten met zorg in natura echter gestegen tot 636, met gevolgen voor de uitgaven.

De uitgaven van de zorg in natura worden in de grafiek hieronder weergegeven. De cijfers laten zien dat er, in vergelijking met de laatste maanden van 2018, in het eerste kwartaal een lichte daling in de uitgaven zit. In de maanden mei en juni zijn de uitgaven vervolgens duidelijk gestegen. In het eerste kwartaal van 2019 was sprake van een daling van de uitgaven op interventieniveau 5 en 6, maar in het tweede kwartaal zijn de uitgaven op alle interventieniveau's, met uitzondering van niveau 6, licht gestegen. In absolute zin is het aantal voorzieningen op interventieniveau 5 het meest gestegen.

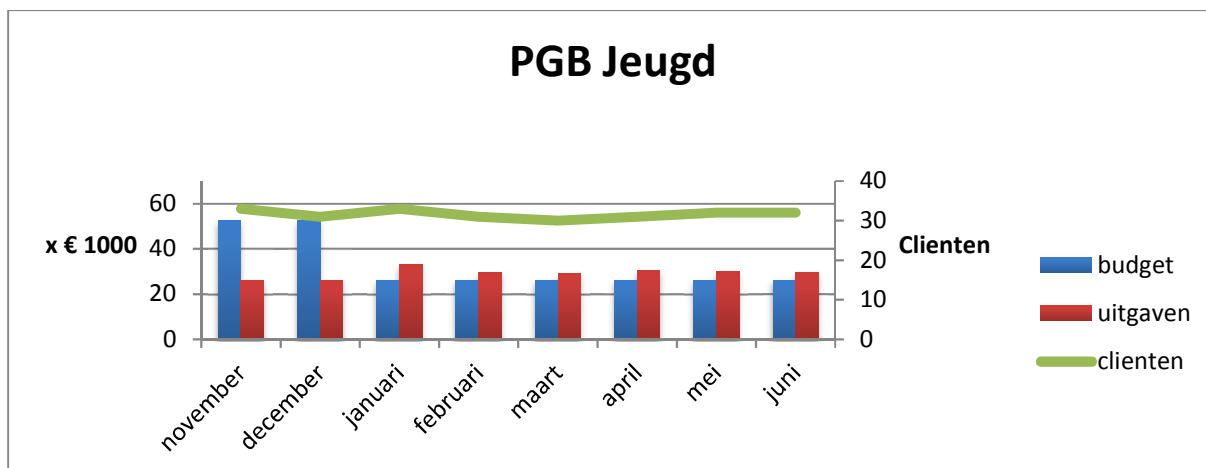
In de grafiek is, op basis van de ervaringen over 2017 en 2018, als uitgangspunt genomen dat 90% van de opgenomen verplichtingen daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Ook bij de zorgkosten die horen bij interventieniveau 8 (IVN8), met een bijbehorende prijs per etmaal, is uitgegaan van een realisatiepercentage van 90% van de opgenomen verplichting. De uiteindelijke kosten kunnen hier echter behoorlijk van afwijken; pas bij de facturatie is bekend hoeveel etmalen zorg er werkelijk zijn geleverd.

Onder de kosten van IVN8 vallen ook de (hoge) kosten van cliënten die verblijven in een in de gemeente gevestigde voorziening van VNN of Samenhuis. Voor de kosten van VNN is tot 2018 in NMD-verband het solidariteitsbeginsel toegepast, maar vanaf 2018 komen deze kosten volledig voor rekening van de gemeente Tynaarlo. De kosten van de door VNN en Samenhuis geleverde zorg bedroegen in 2018 € 765.000. Het beeld voor 2019 wijkt daar niet significant van af. Door de voorgenomen wijziging van het zogenaamde woonplaatsbeginsel in 2021 hoeven deze kosten vanaf dat jaar niet langer door de gemeente Tynaarlo te worden betaald. Mogelijk komen daar wel kosten voor in de plaats van inwoners van de gemeente Tynaarlo die in een soortgelijke voorziening als die van VNN of Samenhuis in een andere gemeente worden opgenomen.

PGB's Jeugd (budget € 315.000)

De uitgaven voor de PGB's zijn hieronder per periode weergegeven. Het aantal cliënten bedroeg in januari 2018 42 en is gedaald naar 30 in de maand maart 2019. In juni 2019 hadden 32 cliënten een PGB. De werkelijke uitgaven aan deze PGB's zijn in 2018 met meer dan 50% gedaald, tot een bedrag van € 315.000. De daling van de uitgaven van de PGB's verklaart ook voor een deel de stijging van de zorgkosten in natura, omdat de kosten van zorg in natura hoger zijn dan een PGB voor dezelfde zorg. Het budget voor de Jeugd-PGB's is voor 2019 gebaseerd op de uitgaven in 2018. De in de grafiek opgenomen uitgaven zijn een weergave van de voorschotten die aan de SVB worden betaald. De SVB maakt in september een prognose van de werkelijk te verwachten uitgaven voor dat jaar en past de voorschotten in het vierde kwartaal daarop aan.

Bovenregionale jeugdhulp

De bovenregionale jeugdzorg wordt door de coördinerende gemeente Hoogeveen uitgevoerd. De uiteindelijke bijdrage in de kosten bedroeg voor de gemeente Tynaarlo in 2017 € 270.000 en voor 2018 € 180.000. Voor 2019 wordt een lager bedrag aan kosten verwacht (€ 51.180), omdat een deel van de kosten die voorheen via de gemeente Hoogeveen werden betaald nu rechtstreeks voor rekening van de betreffende gemeente komen. Binnen het totale gemeentelijke budget voor de jeugdzorg is hier dus sprake van overheveling van kosten, niet van minder kosten.

4. Participatie

In de eerste bestuursrapportage 2019 verantwoordt Werkplein Drentsche Aa (WPDA) of zij op koers ligt over de maanden januari tot en met april 2019. Het jaar 2019 staat voor WPDA in het teken van Transformatie. Vanaf 1 januari 2019 is WPDA verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet inclusief de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het doel is om zoveel mogelijk mensen met of zonder beperking te laten participeren in de samenleving, waarbij regulier werk voorop staat. iWerk zorgt als apart bedrijfs onderdeel voor werkplekken in een zo regulier mogelijke omgeving. Het bouwen aan iWerk gaat na de zomer van 2019 van start en zal de komende jaren nog in beslag nemen. Na de zomer wordt er een plan van aanpak om te komen tot transformatie voorgelegd aan het dagelijks bestuur.

Aantallen

Voor de drie gemeenten tezamen is te zien dat het aantal uitkeringen lager uitvalt dan begroot. Door de gunstige economie hoeven minder mensen een beroep te doen op de bijstand en worden meer kansen geboden voor cliënten met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Het aantal plekken Beschut Werk is begroot conform de aantallen vanuit de ministeriële beschikking, met in totaal 49 ingevulde plekken eind 2019. Op het moment zijn er 37 plekken ingevuld en is iedereen met een indicatie, die plaatsbaar is, ook geplaatst.

Aantallen *	Rekening 2018	Begroting 2019	Prognose 2019	Realisatie 2019 t/m april	Verschil prognose t.o.v. begroting
Uitkeringen Participatiewet	2.591	2.682	2.512	2.559	-169
IOAW	170	159	179	177	20
IOAZ	21	23	19	19	-4
Bbz2004 starters	31	34	26	25	-8
Zak- en kleedgeld	209	202	224	222	22
Subtotaal uitkeringen	3.022	3.099	2.960	3.002	-139
Sociale Werkvoorziening (Aja)		705	705	704	0
Nieuw Beschut		49	49	37	0

* let op: alle aantallen zijn gemiddelden, behalve Nieuw Beschut (dit zijn ultimo standen).

Specifiek voor de gemeente Tynaarlo geldt hetzelfde beeld; het aantal uitkeringen valt lager uit dan begroot. Zie onderstaande tabel.

Aantallen *	Rekening 2018	Begroting 2019	Prognose 2019	Realisatie 2019 t/m april	Vershil prognose t.o.v. begroting
Uitkeringen Participatiewet	379	395	364	372	-31
IOAW	48	41	50	50	9
IOAZ	4	4	2	2	-2
Bbz2004 starters	5	9	5	5	-4
Zak- en kleedgeld	84	93	87	85	-6
Subtotaal uitkeringen	519	541	507	513	-34
Sociale Werkvoorziening (Aja)		65	65	65	0
Nieuw Beschut		9	9	4	0

* let op: alle aantallen zijn gemiddelden, behalve Nieuw Beschut (dit zijn ultimo standen).

Prestatie-indicatoren

In een Prestatieovereenkomst WPDA hebben de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo gezamenlijk vastgesteld wat zij jaarlijks verwachten aan prestaties van WPDA. In deze monitor geven wij aan van welke prestatieafspraken in de eerste rapportage afwijken van het gestelde doel.

Er is één prestatie indicator die niet op koers ligt. Dat is de afspraak dat WPDA ervoor zorgt dat cliënten, waarvan de inschatting is dat zij binnen twee jaar het werk kunnen, 100% intensieve dienstverlening krijgen. Van deze groep is 80% binnen twee jaar aan het werk. WPDA geeft in het jaarverslag 2018 aan dat over dat jaar een score van 71% is behaald en dat deze score in 2019 op 76% ligt. De WPDA blijft inzetten op een zo snel mogelijke plaatsing op de arbeidsmarkt.